

En modernare kriminalvårdslag

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2005/06:123 En modernare kriminalvårdslag jämte 4 motioner som väckts med anledning av propositionen samt 52 motioner som väckts under den allmänna motionstiden åren 2004 och 2005, i allt 154 motionsyrkanden.

I propositionen föreslås ändrade regler om kriminalvård i anstalt och villkorlig frigivning i syfte att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet. Utslussningen skall anpassas till vad varje intagen behöver för att förbättra förutsättningarna för att han eller hon skall klara sig i samhället efter frigivningen utan att återfalla i brott. Det skall finnas fyra särskilda utslussningsåtgärder. Den första är *frigång*, som innebär att den intagne under dagtid arbetar, deltar i undervisning, får behandling eller deltar i någon annan sysselsättning utanför anstalten. Den andra är *vårdvistelse*, som innebär en utökning av den möjlighet som i dag finns att vistas utanför anstalt för vård mot missbruk (s.k. § 34-vård). Dessutom skall det finnas möjligheter till *vistelse i halvvägshus*, som innebär att den intagne är placerad i ett av Kriminalvården kontrollerat hem som är anpassat för att ge intagna särskilt stöd och tillsyn, samt *utökad frigång*, som innebär att den intagne under kontrollerade former avtjänar sista delen av fängelsestraffet i sin bostad. Villkorlig frigivning skall som huvudregel även fortsättningsvis ske när två tredjedelar, dock minst en månad, av strafftiden har avtjänats. Om det vid den tidpunkten finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning skall den skjutas upp.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

Utskottet tillstyrker propositionen samt avstyrker samtliga motioner.

I ärendet finns 45 reservationer (m, fp, kd, v, c, mp) och 15 särskilda yttranden (m, fp, v, c, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	12
Ärendet och dess beredning	12
Propositionens huvudsakliga innehåll	12
Utskottets överväganden	14
Inledning	14
En modernare kriminalvårdslag	16
Inledning	16
Avslag på propositionen m.m.	17
Frigång	17
Vårdvistelse	18
Vistelse i halvvägshus	19
Utökad frigång	20
Utslussning i övrigt	22
Villkorlig frigivning	23
Propositionen i övrigt	25
Framtidens kriminalvård	26
Övriga frågor	32
Entreprenörskap inom kriminalvården	33
Behandling av sexualbrottsdömda	33
Behandling för män som misshandlar kvinnor	35
Överförande av verkställighet av fängelsestraff	36
Ersättning till lekmannaövervakare	39
En ny europeisk fängelsekonvention	39
Diskriminering inom kriminalvården	40
Nationellt underrättelsecenter	41
Häkte	42
Andlig vård inom kriminalvården	43
Reservationer	44
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (m)	44
2. Avslag på propositionen, punkt 1 (kd)	45
3. Vårdvistelse, punkt 3 (m)	46
4. Riskbedömning vid vistelse i halvvägshus, punkt 4 (c)	47
5. Fotboja vid vistelse i halvvägshus, punkt 5 (c)	47
6. Utslussningsboenden, punkt 6 (kd)	48
7. Utökad frigång, punkt 7 (fp, c)	48
8. Intensivövervakning med elektronisk kontroll, punkt 8 (fp, kd, c)	49
9. Förbättrad utslussningsverksamhet, punkt 9 (m)	49
10. Uppföljning av utslussningsåtgärder, punkt 10 (fp, c)	50
11. Uppskjuten villkorlig frigivning, punkt 11 (fp)	50
12. Halvtidsfrigivning, punkt 12 (c)	51
13. Halvtidsfrigivning, punkt 12 (mp)	51
14. Skötsamhet krav för villkorlig frigivning, punkt 13 (m)	52
15. Kvaliteten inom kriminalvården, punkt 16 (kd, c)	53
16. Samverkan med andra myndigheter, punkt 17 (fp, kd, c)	53

17. Verkställighetsplanering, punkt 18 (m, fp, kd, c)	54
18. Kvinnor i kriminalvården, punkt 20 (fp)	54
19. Barn till intagna, punkt 21 (fp, kd, c)	55
20. Barn till intagna, punkt 21 (v, mp)	55
21. Självförvaltning, punkt 22 (kd)	56
22. Förmånssystem, punkt 23 (m, fp, kd, c)	57
23. Arbetsdrift, punkt 24 (m, fp)	57
24. Sysselsättning m.m., punkt 25 (m, fp, c)	58
25. Behandling, punkt 26 (m, fp, c)	59
26. Motivationsanstalter, punkt 28 (kd)	59
27. Psykiatrisk vård inom kriminalvården, punkt 29 (fp, c)	60
28. Neuropsykiatriska funktionshinder, punkt 30 (kd)	61
29. Kostnad för utvisads hemresa, punkt 31 (m, fp, kd, c)	61
30. Tillgång till pass, punkt 33 (m, kd, c)	62
31. Kontrollåtgärder i anstalt, punkt 34 (m, fp, kd, c)	62
32. Fångombudsman m.m., punkt 35 (v)	63
33. Kriminalisera rymning, punkt 36 (fp, kd, c)	64
34. Elektronisk fotboja vid permission, punkt 37 (m, fp, kd)	65
35. Långtidspermission, punkt 38 (mp)	65
36. Kriminalvårdens personal, punkt 39 (m, fp, kd, c)	66
37. Psykiater i kriminalvården, punkt 40 (fp, kd, c)	66
38. Sekretess för kriminalvårdens personal, punkt 43 (fp)	67
39. Entreprenörskap inom kriminalvården, punkt 44 (m, c)	67
40. Behandling för sexualbrottsdömda, punkt 45 (m, kd)	68
41. Behandling för män som misshandlar kvinnor, punkt 46 (m, fp, kd, c)	69
42. Överförande av verkställighet av fängelsestraff, punkt 47 (m, fp, c)	69
43. Ersättning till lekmanövervakare, punkt 48 (m, fp, kd, c)	70
44. En ny europeisk fängelsekonvention, punkt 49 (fp, c)	71
45. Nationellt underrättelsecentrum, punkt 51 (fp)	71
Särskilda yttranden	72
1. Frigång, punkt 2 (m)	72
2. Halvtidsfrigivning, punkt 12 (v)	72
3. Kvinnor i kriminalvården, punkt 20 (v)	72
4. Självförvaltning, punkt 22 (mp)	73
5. Sysselsättning m.m., punkt 25 (mp)	73
6. Behandling, punkt 26 (mp)	73
7. Rehabilitering och återanpassning, punkt 27 (mp)	74
8. Tillgång till pornografi, punkt 32 (m, fp, c)	74
9. Kriminalisera rymning, punkt 36 (m)	74
10. Elektronisk fotboja vid permission, punkt 37 (v)	75
11. Kriminalvårdens personal, punkt 39 (v)	75
12. Spetskompetens inom kriminalvården, punkt 41 (mp)	75
13. Entreprenörskap inom kriminalvården, punkt 44 (mp)	75
14. Behandling för män som misshandlar kvinnor, punkt 46 (v, mp)	76
15. Diskriminering inom kriminalvården, punkt 50 (mp)	76
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	78

Propositionen	78
Följdmotioner	78
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004	79
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	80
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	91

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 1 och 2005/06:Ju31.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (kd)

2. Frigång

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju28 yrkande 3.

3. Vårdvistelse

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju28 yrkande 2.

Reservation 3 (m)

4. Riskbedömning vid vistelse i halvvägshus

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt såvitt avser 57 § andra stycket. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:123 i denna del och avslår motion 2005/06:Ju29 yrkande 4.

Reservation 4 (c)

5. Fotboja vid vistelse i halvvägshus

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju29 yrkande 5.

Reservation 5 (c)

6. Utslussningsboenden

Riksdagen avslår motion 2005/06:So698 yrkande 6.

Reservation 6 (kd)

7. Utökad frigång

Riksdagen godkänner vad utskottet anfört om utökad frigång. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:123 i denna del och avslår motionerna 2005/06:Ju29 yrkande 2 och 2005/06:Ju30 yrkande 2.

Reservation 7 (fp, c)

8. Intensivövervakning med elektronisk kontroll

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju29 yrkande 1, 2005/06:Ju459 yrkande 26 och 2005/06:Ju529 yrkande 29.

Reservation 8 (fp, kd, c)

9. Förbättrad utslussningsverksamhet

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 11 och 2005/06:Ju398 i denna del.

Reservation 9 (m)

10. Uppföljning av utslussningsåtgärder

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju529 yrkande 31.

Reservation 10 (fp, c)

11. Uppskjuten villkorlig frigivning

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju30 yrkande 1.

Reservation 11 (fp)

12. Halvtidsfrigivning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju378 yrkande 4, 2004/05:Ju424 yrkande 18, 2005/06:Ju29 yrkande 3, 2005/06:Ju366 yrkande 2, 2005/06:Ju532 yrkande 35 och 2005/06:Ju562 yrkande 15.

Reservation 12 (c)

Reservation 13 (mp)

13. Skötsamhet krav för villkorlig frigivning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju263, 2005/06:Ju308 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Ju410 yrkande 13 i denna del och 2005/06:Ju530 yrkande 4.

Reservation 14 (m)

14. Elektronisk fotboja vid villkorlig frigivning

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju314 yrkande 3.

15. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

a) lag om ändring i brottsbalken och

b) lag om ändring i lagen (1974:302) om kriminalvård i anstalt i den mån det inte omfattas av utskottets förslag i det föregående. Därmed bifaller riksdagen proposition 2005/06:123 i denna del.

16. Kvaliteten inom kriminalvården

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju459 yrkande 1.

Reservation 15 (kd, c)

17. Samverkan med andra myndigheter

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju459 yrkandena 27 och 28 samt 2005/06:Ju529 yrkande 28.

Reservation 16 (fp, kd, c)

18. Verkställighetsplanering

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju459 yrkande 19 och 2005/06:Ju529 yrkande 1.

Reservation 17 (m, fp, kd, c)

19. Anstalter för utvisningsdömda

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju201.

20. Kvinnor i kriminalvården

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju366 yrkande 6, 2005/06:Ju380 yrkande 7, 2005/06:Ju529 yrkande 10, 2005/06:Ju560 och 2005/06:Ju562 yrkande 11.

Reservation 18 (fp)

21. Barn till intagna

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju366 yrkandena 7 och 8, 2005/06:Ju529 yrkande 11, 2005/06:Ju562 yrkande 12 och 2005/06:So556 yrkande 8.

Reservation 19 (fp, kd, c)

Reservation 20 (v, mp)

22. Självförvaltning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju459 yrkande 2 och 2005/06:Ju562 yrkande 5.

Reservation 21 (kd)

23. Förmånssystem

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 4, 2005/06:Ju459 yrkande 20, 2005/06:Ju529 yrkandena 6, 7 och 9 samt 2005/06:Ju562 yrkandena 8 och 9.

Reservation 22 (m, fp, kd, c)

24. Arbetsdrift

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju28 yrkande 5.

Reservation 23 (m, fp)

25. Sysselsättning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju512, 2005/06:Ju529 yrkande 8, 2005/06:Ju562 yrkande 3 och 2005/06:Ub384 yrkande 3.

Reservation 24 (m, fp, c)

26. Behandling

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 6, 2005/06:Ju381 yrkande 7, 2005/06:Ju410 yrkande 13 i denna del, 2005/06:Ju529 yrkandena 2–4, 2005/06:Ju532 yrkande 34 och 2005/06:Ju562 yrkandena 17 och 18.

Reservation 25 (m, fp, c)

27. Rehabilitering och återanpassning

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju562 yrkandena 1 och 6.

28. Motivationsanstalter

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju459 yrkande 4.

Reservation 26 (kd)

29. Psykiatrisk vård inom kriminalvården

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju281 yrkande 12, 2004/05:Ju460, 2004/05:So518 yrkande 5 och 2005/06:Ju529 yrkandena 35 och 36.

Reservation 27 (fp, c)

30. Neuropsykiatriska funktionshinder

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju484 yrkande 4.

Reservation 28 (kd)

31. Kostnad för utvisads hemresa

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju206 och 2005/06:Ju459 yrkande 16.

Reservation 29 (m, fp, kd, c)

32. Tillgång till pornografi

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju297 och 2005/06:Ju350 yrkande 3.

33. Tillgång till pass

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju205 och 2005/06:Ju459 yrkande 18.

Reservation 30 (m, kd, c)

34. Kontrollåtgärder i anstalt

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 7, 2005/06:Ju459 yrkandena 29 och 30, 2005/06:Ju469 yrkande 2, 2005/06:Ju480 yrkande 15 och 2005/06:Ju529 yrkandena 19, 24 och 25.

Reservation 31 (m, fp, kd, c)

35. Fångombudsman m.m.

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju366 yrkandena 4 och 5.

Reservation 32 (v)

36. Kriminalisera rymning

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju30 yrkande 3, 2005/06:Ju235, 2005/06:Ju251, 2005/06:Ju271 yrkande 1, 2005/06:Ju283, 2005/06:Ju308 yrkande 3, 2005/06:Ju340, 2005/06:Ju343, 2005/06:Ju459 yrkande 17, 2005/06:Ju469 yrkande 1 och 2005/06:Ju529 yrkande 26.

Reservation 33 (fp, kd, c)

37. Elektronisk fotboja vid permission

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju271 yrkande 2, 2005/06:Ju366 yrkande 9, 2005/06:Ju459 yrkande 14 och 2005/06:Ju529 yrkande 30.

Reservation 34 (m, fp, kd)

38. Långtidspermission

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju562 yrkande 14.

Reservation 35 (mp)

39. Kriminalvårdens personal

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 9, 2005/06:Ju366 yrkande 1, 2005/06:Ju398 i denna del, 2005/06:Ju459 yrkandena 5 och 22, 2005/06:Ju494, 2005/06:Ju529 yrkande 27 i denna del, 2005/06:Ju532 yrkande 32 och 2005/06:Ju562 yrkande 2.

Reservation 36 (m, fp, kd, c)

40. Psykiater i kriminalvården

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju466 yrkande 2, 2005/06:Ju459 yrkande 3 och 2005/06:Ju529 yrkande 5.

Reservation 37 (fp, kd, c)

41. Spetskompetens inom kriminalvården

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju562 yrkande 7.

42. Kriminalvårdsutbildning i Sala

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju511.

43. Sekretess för kriminalvårdens personal

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju529 yrkandena 21 och 22.

Reservation 38 (fp)

44. Entreprenörskap inom kriminalvården

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 10, 2005/06:Ju410 yrkande 14, 2005/06:Ju450 yrkandena 1–3, 2005/06:Ju459 yrkande 23 och 2005/06:Ju562 yrkande 4.

Reservation 39 (m, c)

45. Behandling för sexualbrottsdömda

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju350 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Ju459 yrkandena 11 och 12.

Reservation 40 (m, kd)

46. Behandling för män som misshandlar kvinnor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju306 yrkande 3, 2005/06:Ju378 yrkande 6, 2005/06:Ju380 yrkande 23, 2005/06:Ju422 yrkande 7 och 2005/06:Ju427 yrkande 2.

Reservation 41 (m, fp, kd, c)

47. Överförande av verkställighet av fängelsestraff

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 8, 2005/06:Ju207, 2005/06:Ju410 yrkande 12, 2005/06:Ju486 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Ju529 yrkande 39 och 2005/06:Ju550.

Reservation 42 (m, fp, c)

48. Ersättning till lekmanövervakare

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju459 yrkande 10 och 2005/06:Ju529 yrkande 27 i denna del.

Reservation 43 (m, fp, kd, c)

49. En ny europeisk fängelsekonvention

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju529 yrkande 40.

Reservation 44 (fp, c)

50. Diskriminering inom kriminalvården

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju562 yrkande 13.

51. Nationellt underrättelsecentrum

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju529 yrkande 20.

Reservation 45 (fp)

52. Endast häktade i häkte

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju384 yrkande 10.

53. Häktet i Västerås

Riksdagen avslår motion 2005/06:Ju481 yrkande 6.

54. Andlig vård inom kriminalvården

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:Ju249 och 2005/06:Kr334 yrkande 27.

Stockholm den 11 maj 2006

På justitieutskottets vägnar

Johan Pehrson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Pehrson (fp), Britta Lejon (s), Rolf Olsson (v), Margareta Persson (s), Beatrice Ask (m), Lennart Nilsson (s), Helena Frisk (s), Elisebeht Markström (s), Göran Norlander (s), Johan Linander (c), Joe Frans (s), Cecilia Magnusson (m), Kerstin Andersson (s), Leif Björnlöd (mp), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I oktober 2002 tillsattes en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till en ny kriminalvårdslag (dir. 2002:90). Kommittén skulle enligt direktiven särskilt uppmärksamma frågor om hur verkställigheten kan anpassas så att den förebygger återfall i brott utan att kraven på säkerhet och samhällsskydd eftersätts. I det sammanhanget skulle kommittén överväga hur en mer individualiserad verkställighet kan uppnås. Resultatet skulle bli en ny, modern kriminalvårdslag som kan svara mot kraven på en effektivt och humant bedriven kriminalvård. Kommittén antog namnet Kriminalvårdskommittén (Ju 2002:13).

Genom tilläggsdirektiv beslutade regeringen den 11 mars 2004 att kommittén inte längre skulle vara förhindrad att föreslå förändringar i reglerna om tidpunkten för villkorlig frigivning från fängelsestraff (dir. 2004:33).

I maj 2005 överlämnade kommittén betänkandet Framtidens kriminalvård (SOU 2005:54). En sammanställning av remissvaren finns tillgängliga inom Justitiedepartementet (dnr Ju2005/5429/KRIM). I nu aktuell proposition behandlar regeringen kommitténs förslag när det gäller frågor om utslussning och villkorlig frigivning. Betänkandet har remissbehandlats.

Lagrådet har granskat förslaget, och regeringen har följt de synpunkter som Lagrådet lämnat.

Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnar regeringen förslag till ändrade regler om kriminalvård i anstalt och villkorlig frigivning. Syftet är att åstadkomma en förbättrad och mer strukturerad övergång från livet i anstalt till livet i frihet. Utslussningen skall anpassas till vad varje intagen behöver för att förbättra förutsättningarna för att han eller hon skall klara sig i samhället efter frigivningen utan att återfalla i brott. Det skall finnas fyra särskilda utslussningsåtgärder.

Frigång, som innebär att den intagne under dagtid arbetar, deltar i undervisning, får behandling eller deltar i någon annan sysselsättning utanför anstalten, behålls. Den möjlighet som för närvarande finns att vistas utanför anstalt för vård mot missbruk utökas och betecknas *vårdvistelse*. Två nya utslussningsalternativ, *vistelse i halvvägshus* och *utökad frigång*, införs. Vistelse i halvvägshus innebär att den intagne är placerad i ett av Kriminalvården kontrollerat hem som är anpassat för att ge intagna särskilt stöd och tillsyn. Utökad frigång innebär att den intagne under kontrollerade former avtjänar sista delen av fängelsestraffet i sin bostad.

Villkorlig frigivning skall som huvudregel även fortsättningsvis ske när två tredjedelar, dock minst en månad, av strafftiden har avtjänats. Om det vid den tidpunkten finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning skall den skjutas upp. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning skall det beaktas om den intagne på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten. Den villkorliga frigivningen får skjutas upp högst sex månader varje gång.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2007.

Utskottets överväganden

Inledning

Under senare år har ett flertal åtgärder vidtagits för att reformera kriminalvårdslagstiftningen, bl.a. i syfte att underlätta den intagnes övergång från anstalt till frihet.

År 1994 påbörjades en försöksverksamhet i delar av landet med verkställighet av fängelsestraff genom intensivövervakning med elektronisk kontroll. Genom försöksverksamheten gjordes det möjligt för personer dömda till fängelse i högst två månader att under vissa förutsättningar få verkställa straffet genom intensivövervakning med elektronisk kontroll i stället för i anstalt (prop. 1993/94:184, bet. JuU28, rskr. 322). Försöksverksamheten utvidgades per den 1 januari 1997 till att avse fängelsestraff upp till tre månader och omfatta hela landet (prop. 1995/96:156, bet. JuU21, rskr. 249). Verkställighetsformen permanentades sedermera fr.o.m. den 1 januari 1999 (prop. 1997/98:96, bet. JuU21, rskr. 275).

Fängelseutredningen avlämnade i augusti 1993 sitt huvudbetänkande Verkställighet av fängelsestraff (SOU 1993:76), i vilket bl.a. föreslogs att lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt (KvaL) skulle ersättas med en ny verkställighetslag. Kommitténs förslag genomfördes aldrig i sin helhet. Vissa lagändringar med anledning av betänkandet genomfördes dock år 1995. Det rörde bl.a. anstaltsindelningen, regler för placering av intagna, intagnas besök samt kroppsvisitation och kroppsbesiktning (prop. 1994/95:124, bet. JuU20, rskr. 331). År 1998 togs slutligt ställning till Fängelseutredningens förslag, och genomfördes vissa lagändringar, bl.a. i syfte att förbättra säkerheten beträffande långtidsdömda samt förbättra rutinerna för placering av unga intagna och kvinnor (prop. 1997/98:95, bet. JuU19, rskr. 208).

År 1998 – med ikraftträdande den 1 januari 1999 – genomfördes en reform av påföljdssystemet (prop. 1997/98:96, bet. JuU21, rskr. 275). I ärendet antogs lagändringar som bl.a. innebar att möjligheten till halvtidsfrigivning från fängelsestraff slopades, att systemet med samhällstjänst permanentades och utökades till att även kunna utdömas vid påföljden villkorlig dom och att en ny påföljd för unga lagöverträdare, slutna ungdomsvård, infördes.

År 2001 genomfördes vissa lagändringar som syftade till att förbättra frigivningsförberedelserna för fängelsedömda (prop. 2000/01:76, bet. JuU21, rskr. 198), bl.a. infördes bestämmelser om att den intagnes frigivningssituation alltid skall utredas och planeras på ett strukturerat sätt i samarbete med berörda myndigheter, organisationer och enskilda samt en möjlighet för intagna dömda till minst två års fängelse att avtjäna de sista fyra månaderna före villkorlig frigivning genom intensivövervakning med elektronisk kontroll. Flera utvärderingar från Brottsförebyggande rådet

visar att denna utslussningsform har många positiva effekter, bl.a. på de dömdas sociala situation (Brå-rapporter Fängelse i frihet [2003:4] och Ett steg på väg mot frihet [2004]).

I december 2003 beslutade riksdagen om införande av bestämmelser som möjliggör för Kriminalvårdsstyrelsen att besluta att samtliga personer som passerar in i en viss sluten anstalt eller ett visst häkte skall kroppsvisiteras (allmän inpasseringskontroll). Syftet med kontrollen skall vara att söka efter otillåtna föremål (prop. 2003/04:3, bet. JuU7, rskr. 109). Bestämmelserna trädde i kraft den 1 februari 2004.

I februari 2005 antog riksdagen ett förslag till lagändringar som möjliggör verkställighet av fängelsestraff upp till sex månader genom intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja. Samtidigt utökades möjligheterna att – såsom ett led i utslussningen av personer med längre fängelsestraff – avtjäna den senare delen av fängelsestraff genom sådan elektronisk övervakning (prop. 2004/05:34, bet. JuU14, rskr. 148).

I sammanhanget kan även nämnas att de lokala kriminalvårdsmyndigheterna, Transporttjänsten och Kriminalvårdsstyrelsen den 1 januari 2006 slogs samman till en myndighet, Kriminalvården (prop. 2004/05:176, bet. 2005/06:JuU2, rskr. 21).

Som anförts tidigare överlämnade Kriminalvårdskommittén i maj 2005 sitt betänkande Framtidens kriminalvård (SOU 2005:54) till regeringen. I betänkandet föreslås att lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt skall ersättas av en ny kriminalvårdslag. Den intagnes motivation och egna ansvarstagande skall enligt kommittén tas till vara genom att ett förmånssystem införs under verkställigheten. Förmånssystemet innebär bl.a. att den intagne inledningsvis placeras på en grundnivå där han eller hon får del av ett grundutbud av förmåner. Om den intagne följer verkställighetsplanen och även i övrigt är skötsam skall han eller hon tilldelas särskilda förmåner genom uppflyttning till en förhöjd nivå i förmånssystemet. Om den intagne missköter sig och inte längre uppfyller de krav som ställs skall han eller hon flyttas ned till grundnivån.

Kommittén föreslår även ett utvidgat och mer konsekvent utslussningssystem. Den intagnes utslussning till samhället skall enligt kommitténs förslag vara kopplad till förmånssystemet. Kommittén föreslår även ändrade regler för villkorlig frigivning. Dömda som allvarligt misskött sig under verkställigheten skall efter en särskild prövning kunna få avtjäna mer än två tredjedelar av den utdömda strafftiden i anstalt.

En modernare kriminalvårdslag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till lag om ändring i brottsbalken samt lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt och avstyrker yrkanden om avslag på propositionen. Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. krav för vistelse i halvväxhus, utslussningsboenden, utslussning med elektronisk fotboja, krav för villkorlig frigivning samt s.k. halvtidsfrigivning.

Jämför reservationerna 1 (m), 2 (kd), 3 (m), 4 (c), 5 (c), 6 (kd), 7 (fp, c), 8 (fp, kd, c), 9 (m), 10 (fp, c), 11 (fp), 12 (c), 13 (mp) och 14 (m) samt särskilda yttrandena 1 (m) och 2 (v).

Inledning

Regeringen anför i nu aktuell proposition att delar av kommitténs förslag, inte minst förmånssystemet, kräver ytterligare överväganden innan det kan läggas till grund för en ny kriminalvårdslag. Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna från försöksverksamheten med förstärkta frigivningsföreläggelser anser regeringen dock att det finns anledning att redan nu behandla kommitténs förslag i de delar som rör utslussning och villkorlig frigivning. Dessa åtgärder utgör ett första steg mot en mer individuell verkställighet och underlättar möjligheterna till en successiv utslussning från anstalt till frihet. Genom förslagen om utökade möjligheter till utslussning kommer fler intagna att kunna få en strukturerad övergång till frihet. Som ett led i en mer individualiserad verkställighetslagstiftning är det viktigt att det finns flera olika utslussningsalternativ som passar intagna med olika förutsättningar och behov. Regeringen föreslår att det i fortsättningen skall finnas fyra särskilda utslussningsåtgärder – *frigång*, *vårdvistelse*, *vistelse i halvväxhus* och *utökad frigång*. Regeringen betonar även vikten av att åtgärderna uppfattas som en trovärdig form av verkställighet av fängelsestraff. Det är viktigt att fängelsestraffet inte urholkas, och utslussningsåtgärderna måste omgärdas av ett system med noggrann planering och kontroll från Kriminalvårdens sida. Vad gäller villkorlig frigivning skall huvudregeln alltjämt vara att sådan frigivning skall ske när två tredjedelar av straffet har avtjänats. Det skall råda en stark presumtion för att så sker, och de flesta intagna bör även i framtiden frigges vid denna tidpunkt. För att den villkorliga frigivningen skall skjutas upp bör det krävas att den intagne allvarligt har misskött verkställigheten.

Avslag på propositionen m.m.

I motionerna Ju28 (m) och Ju31 (kd) yrkas avslag på propositionen. I den först nämnda motionen begär motionärerna även att regeringen skall återkomma med ett sammanhållet förslag till en ny lag om kriminalvård i anstalt. Motionärerna anser att förslaget i praktiken öppnar för halvering av vissa strafftider som redan i dag av många uppfattas som för korta, vilket motionärerna motsätter sig. I motion Ju31 anför motionärerna att de föreslagna åtgärderna bl.a. skulle leda till att den faktiska tiden i fängelse kommer att avvika än mer än i dag från den tid som domstolen dömt ut.

Utskottet anser att bra och effektiva frigivningsförberedelser är av avgörande betydelse för att förhindra återfall i brott. Det är därför angeläget att det arbete som inletts med att strukturera och förbättra frigivningsförberedelserna fortsätter. Enligt utskottet finns det mot bakgrund av de positiva erfarenheterna från försöksverksamheten med förstärkta frigivningsförberedelser anledning att genomföra förslagen om utslussning och villkorlig frigivning, även om beredningen av övriga delar av Kriminalvårdskommitténs betänkande, vad gäller förmånssystem m.m., ännu inte är klar. Riksdagen bör avslå motionerna Ju28 och Ju31 i nu behandlade delar.

Till enskildheter i förslagen återkommer utskottet nedan.

Frigång

Frigång innebär att den intagne vistas utanför anstalten under arbetstid för att utföra arbete, delta i undervisning eller utbildning, få behandling eller delta i någon annan särskilt anordnad verksamhet (11 § KvaL). Vid prövningen av om frigång skall beviljas skall det särskilt beaktas om den intagne behöver inskolning i arbetslivet eller om frigång kan antas väsentligt förbättra hans eller hennes möjligheter att försörja sig efter frigivningen. Kriminalvården får ställa de villkor som kan anses nödvändiga under frigången. Frigång får dock inte beviljas om det på grund av en viss omständighet kan befaras att den intagne kommer att avvika, återfalla i brott eller missbruka alkohol, narkotika eller andra beroendeframkallande medel.

Enligt regeringens mening fyller frigång en viktig funktion när det gäller att ge intagna en möjlighet att anpassa sig till ett liv utanför anstalten. Frigångsinstitutet bör därför finnas kvar som ett utslussningsalternativ. Frigång bör även fortsättningsvis syfta till att underlätta för den intagne att få arbete efter frigivningen. Frigång skall därför speciellt rikta sig till intagna som behöver introduktion i arbetslivet eller i annan verksamhet som kan främja en stabil tillvaro efter frigivningen.

I motion Ju28 (m) anför motionärerna att de intagna skall kunna beviljas frigång för planerad och strukturerad introduktion till arbetslivet.

Utskottet anser att motionsyrkandet får anses tillgodosett. Riksdagen bör avslå motion Ju28 i nu behandlad del.

Vårdvistelse

I propositionen föreslås att den möjlighet som finns enligt 34 § KvaL att vistas utanför anstalt för vård mot missbruk utökas och betecknas vårdvistelse. Till skillnad från tidigare skall det inte krävas särskilda skäl för att beviljas sådan vård. Enligt regeringens mening bör själva behovet av vård mot missbruk eller mot något annat särskilt förhållande som kan antas ha samband med brottsligheten vara tillräckligt för att vårdvistelse skall beviljas. Det faktum att kravet på särskilda skäl tas bort bör enligt regeringens bedömning bidra till att fler kan bli beviljade vårdvistelse.

Vid en § 34-placering står Kriminalvården för kostnaden fram till dagen för villkorlig frigivning. Därefter ansvarar socialtjänsten i den intagnes hemkommun för kostnaden i form av bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453). Av denna anledning brukar Kriminalvården kräva en ansvarsförbindelse av socialtjänsten innan ett beslut om § 34-placering kan bli aktuellt.

Enligt den praxis som i dag finns vid § 34-placeringar inleds ofta vården en viss tid före tidpunkten för villkorlig frigivning och avslutas först en tid därefter. Detta är ofta nödvändigt för att man skall hinna genomföra en behandling vid korta strafftider. Något egentligt hinder att planera in vården på behandlingshemmet så att den avslutas i samband med tidpunkten för villkorlig frigivning finns enligt regeringen emellertid inte. Tvärtom finns det många fördelar med att planera in en vårdvistelse tidigare i verkställigheten så att den, precis som andra utslussningsalternativ, avslutas i samband med villkorlig frigivning. Från behandlingssynpunkt är det positivt om vistelsen kan inledas så tidigt som möjligt eftersom förutsättningarna att nå ett bra behandlingsresultat borde vara större på ett behandlingshem än i anstalt. Detta innebär alltså att hela vårdvistelsen ofta kommer att kunna genomföras före den villkorliga frigivningen. Detta medför enligt regeringen att behovet av ansvarsförbindelser torde minska. Utgångspunkten är dock självfallet att det är den intagnes behov av vård som är avgörande för vårdvistelsens längd.

I motion Ju28 (m) yrkas att villkorlig frigivning inte bör komma i fråga innan den avtalade vårdtiden är genomförd samt att den som avbryter vården i förväg inte bör få tillgodoräkna sig tiden som avtjänad strafftid.

Kriminalvårdskommittén föreslår i sitt betänkande att i de fall en intagne avbryter en vårdvistelse innan den planerade vården är avslutad skall endast en tredjedel av den tid som den intagne vistats på behandlingshemmet anses som verkställd tid. Om det finns särskilda skäl kan dock längre tid anses som avtjänad. Förslaget bör ses mot bakgrund av att kommittén även föreslår att villkorlig frigivning inte får ske förrän hela vårdtiden är avslutad. Förslagen har till syfte att minska antalet fall där den intagne avbryter vården innan den planerade vårdtiden är avslutad.

Regeringen uttrycker viss förståelse för kommitténs förslag som syftar till att minska antalet avbrutna vårdvистер. Andelen som avbryter sin § 34-placering är relativt stor, vilket är ett problem. Men som vissa remissin-

stanser påpekat kan en vårdvistelse många gånger vara mycket krävande för den intagne och den förutsätter stor motivation. En vårdvistelse är också tänkt att innehålla betydande kontrollinslag. Enbart det förhållandet att en dömd person inte förmår fullfölja en vårdvistelse bör inte medföra att verkställigheten förlängs. Regeringen föreslår i propositionen att tid som den intagne vistas utanför anstalt genom en utslussningsåtgärd skall räknas in i verkställighetstiden, om inte särskilda skäl talar mot det. Några särregler för hur verkställd tid skall beräknas vid vårdvistelse föreslås inte. Vidare bör enligt regeringen misskötsamhet som sker under tiden som den intagne vistas utanför anstalt under en utslussningsåtgärd i första hand beaktas genom en prövning av om tillståndet till utslussningsåtgärden skall upphävas. Självfallet krävs det betydligt mindre för att ett tillstånd till en utslussningsåtgärd skall upphävas än för att den villkorliga frigivningen skall skjutas upp. Allvarlig sådan misskötsamhet bör dock kunna leda till uppskjuten villkorlig frigivning.

Regeringen anser vidare att önskemålet om att en påbörjad vårdvistelse skall fullföljas även efter tidpunkten för villkorlig frigivning bör lösas på annat sätt än genom att den villkorliga frigivningen skjuts upp. En sådan ordning skulle enligt regeringen kunna leda till att fler intagna väljer bort vårdvistelse, tvärt emot regeringens intentioner att öka antalet sådana vistelser. Problemet med i förtid avslutade vårdvistelser bör i stället lösas genom t.ex. motivationsinsatser samt ökat samarbete med kommuner och frivilligorganisationer.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är viktigt att den vård som en intagen genomgår fullföljs. Det bästa sättet att uppnå detta torde vara att planera in vården på behandlingshemmet så att den avslutas i samband med tidpunkten för villkorlig frigivning. Det finns, som anförs i propositionen, inte något egentligt hinder mot en sådan planering. Utskottet delar regeringens uppfattning att enbart det förhållandet att en dömd person inte förmår fullfölja en vårdvistelse inte bör medföra att verkställigheten förlängs. Riksdagen bör avslå motion Ju28 i nu behandlad del.

Vistelse i halvvägshus

I propositionen föreslås att en intagen som har behov av särskilt stöd och kontroll under vissa förutsättningar får beviljas vistelse i halvvägshus. Detta innebär att den intagne vistas i ett av Kriminalvården kontrollerat hem som är anpassat för att ge intagna särskilt stöd och tillsyn. Den intagne får inte lämna halvvägshuset annat än på särskilt bestämda tider. Detta krav kan kontrolleras med elektroniska hjälpmedel, s.k. fotboja. Liksom för övriga utslussningsåtgärder gäller att åtgärden får beviljas endast om det inte finns någon beaktansvärd risk för att den intagne begår brott, undandrar sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköter sig. För att vistelse i halvvägshus skall komma i fråga måste den intagne delta i sysselsättning. Det kan vara arbete, studier, särskilt anordnad verk-

samhet såsom praktik, behandling eller deltagande i Kriminalvårdens programverksamhet. Ett krav bör vara att sysselsättningen bedrivs regelbundet och är kontrollerbar.

I motion Ju29 (c) yrkar motionären att det för vistelse i halvvägshus skall krävas att det inte finns någon risk för återfall, undandragande av straff eller annan misskötsel samt att alla som vistas i halvvägshus skall bära s.k. elektronisk fotboja.

I propositionen anförs att man för riskbedömningen vid en utslussningsåtgärd måste ha en realistisk syn på risken för misskötsamhet och då konstatera att det inte helt går att utesluta risken för återfall i missbruk eller brott. Däremot går det att minimera risken för återfall i missbruk, och därmed också risken för återfall i brott, genom täta hembesök, drogkontroller och föreskrifter om antabusbehandling eller annan nykterhetsvård. Det bör enligt regeringen finnas en viss tolerans mot misskötsamhet av mindre allvarligt slag och kravet har därför, som framgår ovan, formulerats så att det inte får finnas beaktansvärd risk för att den intagne allvarligt missköter sig. Det är även möjligt att genom stränga villkor och en omfattande kontroll av att villkoren följs se till så att största möjliga hänsyn tas till brottsoffer m.fl. Därvid kan t.ex. villkor om kontroll med elektroniska hjälpmedel ställas upp. Det är dock enligt regeringen inte alltid nödvändigt att ställa upp sådana villkor. Personalen kan enligt regeringen många gånger utföra en lika noggrann kontroll genom telefonsamtal och inte minst genom sin närvaro i halvvägshuset.

Utskottet gör samma överväganden som regeringen i dessa frågor. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och föreslår att riksdagen avslår motion Ju29 i nu behandlade delar.

I motion So698 (kd) begär motionären att det i anstalter skall finnas ett utslussningsboende där det frigivningsförberedande arbetet intensifieras. I utslussningsboendet kan enligt motionären kontakter byggas upp med familj, barn och arbetsmarknad.

Utskottet, som delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att de intagna förbereds inför sin kommande frigivning, anser att motionsyrkandet delvis får anses tillgodosett genom förslaget om vistelse i halvvägshus. Självfallet bör även tiden före en eventuell utslussningsåtgärd användas till att förbereda den intagne på ett liv i frihet. Så sker också i dag t.ex. genom de verkställighetsplaner som skall upprättas för de intagna. Utskottet finner inte skäl att vidta några åtgärder med anledning av motionsyrkandet. Riksdagen bör avslå motion So698 i nu behandlad del.

Utökad frigång

Regeringen föreslår att en intagen under vissa förutsättningar skall kunna beviljas utökad frigång. Utökad frigång innebär att den intagne under kontrollerade former avtjänar fängelsestraffet i sin bostad. Den intagne får inte lov att lämna bostaden annat än på särskilt angivna tider.

Precis som övriga utslussningsåtgärder måste självfallet ett tillstånd till utökad frigång förenas med ett omfattande kontrollsystem och föregås av en noggrann utredning och prövning där en riskbedömning och hänsynstagande till brottsofferintresset ingår. Detta är enligt regeringen särskilt viktigt i de fall där våld som riktat sig mot någon familjemedlem har förekommit. För att utökad frigång skall kunna beviljas krävs att den intagne har sysselsättning. Det kan vara arbete, studier, särskilt anordnad verksamhet såsom praktik, behandling eller deltagande i Kriminalvårdens programverksamhet. Ett krav bör vara att sysselsättningen bedrivs regelbundet och är kontrollerbar.

Liksom övriga utslussningsåtgärder får utökad frigång förenas med de villkor som behövs för att syftet med åtgärden skall uppnås eller för att göra det möjligt för Kriminalvården att utöva nödvändig kontroll. Enligt regeringen bör det som huvudregel föreskrivas att utgångsförbudet skall kontrolleras med elektroniska hjälpmedel, s.k. fotboja. På så sätt liknar denna verkställighetsform den försöksverksamhet som i dag pågår med IÖV-utsluss. Om det fungerar väl och den intagne motsvarar de förväntningar som ställs på honom eller henne och inte missköter sig kan den intagne få egen fri tid som kan ägnas åt fritidsverksamhet. Så småningom kan villkoren om utgångsförbud och elektronisk kontroll helt upphöra. På detta sätt blir utökad frigång enligt regeringen en utslussningsform som i allt väsentligt påminner om IÖV-utsluss men som är mer flexibel. Om villkoret om elektronisk kontroll upphör skall kontrollen ske på annat sätt, t.ex. genom hembesök, telefonsamtal och anmälningsskyldighet hos arbetsgivaren. Det är möjligt för Kriminalvården att anpassa villkoren och kontrollnivån efter vad den intagne visar sig klara av under vistelsen.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det inte längre finns behov av dagens system med IÖV-utsluss och föreslår därför att bestämmelserna om IÖV-utsluss skall upphävas.

I motion Ju29 (c) yrkas dels avslag på propositionen såvitt avser förslaget om utökad frigång, dels att dagens system med IÖV-utsluss skall vara kvar. Även i motion Ju30 (fp) yrkas avslag på propositionen såvitt avser förslaget om utökad frigång. Motionärerna anser bl.a. att förslaget med utökad frigång riskerar att leda till en urholkning av fängelsestraffet. I motionerna Ju459 (kd) och Ju529 (fp) begärs en utökad användning av elektronisk fotboja i slutet av verkställigheten. I den senare begränsas yrkandet till att gälla långtidsdömda.

Utskottet gör samma överväganden som regeringen i dessa frågor. Utskottet tillstyrker propositionen i nu behandlad del och föreslår att riksdagen avslår motionerna Ju29, Ju30, Ju459 och Ju529 i nu behandlade delar.

Utslussning i övrigt

I motion Ju28 (m) begär motionärerna att frigivningsförberedelserna måste förbättras, bl.a. genom ett bättre samarbete mellan anstalterna, frivården, socialtjänsten samt hälso- och sjukvården. Även i motion Ju398 (s) påtalas behovet av bättre frigivningsförberedelser. Motionären efterfrågar bl.a. utbildning samt hjälp att söka bostad.

I propositionen påtalas i flera sammanhang vikten av bra och effektiva frigivningsförberedelser. De föreslagna utökade möjligheterna till utslussning syftar också till att fler skall kunna få en strukturerad övergång från anstalt till frihet. Enligt den s.k. normaliseringsprocessen vilar ansvaret för att tillgodose de intagnas behov av vård, arbete, bostad m.m. på de ordinarie myndigheterna och samhällsorganen på samma sätt som för andra medborgare. Kriminalvården har inte till uppgift att tillgodose sådana behov och har inte heller resurser till detta. Det kan enligt regeringen däremot krävas av Kriminalvården att man under verkställigheten och inför frigivningen på ett aktivt sätt verkar för att sådana behov identifieras och, i möjligaste mån, tillgodoses. Det innebär att Kriminalvården måste förmedla kontakter mellan den intagne och olika samhällsorgan, men också att Kriminalvården måste vara drivande när det gäller att utveckla formerna för samarbetet med de andra huvudmännen. Huvudansvaret för stödåtgärder som behövs efter frigivningen ligger på socialtjänsten. Dessutom gör frivilligorganisationerna ett betydelsefullt arbete för att underlätta frigivningen och tiden därefter. Kriminalvården synes enligt regeringen ändå ha behov av ytterligare verktyg för att kunna ta sin del av ansvaret och erbjuda ändamålsenliga utslussningsåtgärder för att fler intagna skall kunna få en strukturerad övergång från anstalt till frihet. Det är bl.a. mot denna bakgrund som regeringen nu föreslår utökade möjligheter till utslussning.

I sammanhanget kan även nämnas att Kriminalvården fått i uppdrag att upprätta samverkansavtal med kommunerna när det gäller förfarandet för såväl kontraktsvård som placeringar på behandlingshem inom ramen för verkställigheten och fortsätta utvecklingen av lokalt utformade baskontrakt för kontraktsvård i fråga om olika klientgrupper. Uppdraget skall delredovisas den 15 mars 2007 och slutredovisas senast den 15 mars 2008. Syftet med uppdraget är att skapa förutsättningar för att i ökad utsträckning ge intagna möjlighet att få vård och behandling.

Utskottet instämmer i vad regeringen anför om att Kriminalvården måste vara drivande när det gäller att utveckla formerna för samarbetet med de andra huvudmännen. De nu föreslagna utslussningsåtgärderna skapar enligt utskottet goda förutsättningar för en sådan ordning. Utskottet anser vidare att det uppdrag som lämnats till Kriminalvården inte bör föregripas. Utskottet ser inget behov av ett tillkännagivande från riksdagen med anledning av nu aktuella motionsyrkanden. Riksdagen bör avslå motionerna Ju28 och Ju398 i nu behandlade delar.

I motion Ju529 (fp) kräver motionärerna att det görs en systematisk uppföljning och utvärdering av utslussningsåtgärderna. Motionärerna anser att kriminalvårdens åtgärder i större utsträckning måste bygga på fakta och noggranna utvärderingar.

Brottsförebyggande rådet har, som framgått ovan, gjort flera utvärderingar av utslussning genom intensivövervakning med elektronisk kontroll.

Vidare skall enligt 6 § förordningen (1974:248) om kriminalvård i anstalt för varje intagen upprättas en behandlingsplan. Planen skall inriktas på åtgärder som är ägnade att främja den intagnes anpassning till samhället och som förbereder honom för tillvaron utanför anstalten. Vid upprättandet av planen är det naturligt att uppmärksamma tidigare anstaltsvistelser, behandling, utslussningsåtgärder m.m., och på så vis sker en uppföljning av tidigare åtgärder.

Utskottet har inhämtat från Justitiedepartementet att utslussningsåtgärderna kommer att utvärderas, men att man ännu inte tagit ställning till när och hur en sådan utvärdering skall ske.

Utskottet ser inget behov av ett tillkännagivande från riksdagen med anledning av det nu aktuella motionsyrkandet. Riksdagen bör avslå motion Ju529 i nu behandlad del.

Villkorlig frigivning

I propositionen föreslås att villkorlig frigivning även fortsättningsvis som huvudregel skall ske när två tredjedelar av strafftiden har avtjänats. Villkorlig frigivning skall dock enligt regeringens förslag inte ske om det vid tidpunkten för villkorlig frigivning finns synnerliga skäl mot det. Den villkorliga frigivningen får skjutas upp högst sex månader åt gången. Vid bedömningen av om det finns synnerliga skäl mot villkorlig frigivning skall det särskilt beaktas om den intagne på ett allvarligt sätt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten. Den föreslagna ordningen med uppskjuten villkorlig frigivning föreslås ersätta gällande regler om senareläggning av den villkorliga frigivningen. Dessa innebär att om den dömde i väsentlig grad bryter mot vad som gäller för verkställigheten i anstalt får tidpunkten för villkorlig frigivning senareläggas. Senareläggning får ske med högst femton dagar varje gång.

Den föreslagna bestämmelsen innebär en stark presumtion för villkorlig frigivning efter avtjänande av två tredjedelar av straffet. De allra flesta intagna bör alltså även i framtiden friges vid denna tidpunkt. För att den villkorliga frigivningen skall skjutas upp bör det krävas att den intagne allvarligt har misskött verkställigheten.

I motion Ju30 (fp) yrkar motionärerna att en lägre grad av misskötsamhet än den som regeringen föreslår skall kunna leda till senarelagd villkorlig frigivning.

Regeringen anför i propositionen att reglerna om uppskjuten villkorlig frigivning bör vara utformade på ett sådant sätt att frigivningstidpunkten inte påverkas av den intagnes uppförande i största allmänhet. En samlad

bedömning av den intagnes beteende under hela verkställigheten skall göras. Den nya prövningen om uppskjuten villkorlig frigivning innebär en förändring jämfört med dagens bestämmelser om senareläggning av villkorlig frigivning i flera avseenden. En samlad bedömning av frågan om uppskjuten villkorlig frigivning sker i stället för beslut vid varje enskild överträdelse. Kravet på synnerliga skäl innebär att det som huvudregel krävs misskötsamhet vid fler tillfällen för att den villkorliga frigivningen skall skjutas upp än vad som i dag är tillräckligt för att senareläggning skall ske. Hur många tillfällen som krävs är beroende av hur allvarlig överträdelsen är. Vidare finns en möjlighet att låta bli att skjuta upp den villkorliga frigivningen om den intagne efter en överträdelse har genomgått en positiv utveckling och inte misskött sig på lång tid.

Vidare bör enligt regeringen noteras att misskötsamhet kan få negativa konsekvenser för den intagne på flera olika sätt. Den kan t.ex. minska den intagnes möjligheter att bli beviljad en utslusningsåtgärd. Misskötsamhet som en intagen som avtjänar fängelse på livstid gör sig skyldig till kommer också att beaktas vid prövningen av om straffet skall omvandlas till ett tidsbestämt straff eller inte enligt ett av riksdagen antaget lagförslag som träder i kraft den 1 november 2006 (prop. 2005/06:35, bet. 2005/06: JuU8, rskr. 2005/06:145).

Utskottet gör samma överväganden som regeringen i dessa frågor. Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och föreslår att riksdagen avslår motion Ju30 i nu behandlad del.

I motionerna 2004/05:Ju424 (mp) och Ju562 (mp, -) begärs att det införs en möjlighet till villkorlig frigivning efter halva verkställighetstiden. I motionerna Ju29 och Ju532 (båda c) begärs en sådan möjlighet i de fall det inte bedöms finnas något skyddsbehov för samhället och inte någon återfallsrisk. I motionerna 2004/05:Ju378 och Ju366 (båda v) begärs möjlighet till villkorlig frigivning efter halva verkställighetstiden för den som första gången dömts till fängelse.

Kriminalvårdskommittén anför i sitt betänkande att möjligheten till villkorlig frigivning efter att två tredjedelar av strafftiden har avtjänats, som år 1999 ersatte den tidigare möjligheten till villkorlig frigivning efter halva tiden, nyss införts i Sverige och att det därför bör krävas starka skäl för att ändra den. Mot bakgrund bl.a. av de utökade möjligheter till vistelse utanför anstalt före villkorlig frigivning som föreslås finns det enligt kommittén inte någon anledning att ändra tidpunkten för villkorlig frigivning. Kommittén anser inte heller att det finns skäl att särbehandla någon grupp med avseende på villkorlig frigivning (SOU 2005:54 s. 798).

Regeringen delar i denna del kommitténs uppfattning (prop. s. 55).

Utskottet gör samma överväganden som regeringen i frågan om tidpunkten för villkorlig frigivning. Riksdagen bör avslå motionerna 2004/05: Ju378, 2004/05:Ju424, Ju29, Ju366, Ju532 och Ju562 i nu behandlade delar.

I motionerna Ju263, Ju308, Ju410 och Ju530 (samtliga m) begär motionärerna att skötsamhet skall vara ett krav för att villkorlig frigivning skall beviljas. Enligt motionärerna måste det löna sig att vara skötsam under verkställighetstiden.

Utskottet anser att motionsyrkandena i huvudsak tillgodoses genom förslaget om uppskjuten villkorlig frigivning. Riksdagen bör avslå motionerna Ju263, Ju308, Ju410 och Ju530 i nu behandlade delar.

I motion Ju314 (kd) yrkas att den som dömts för våld mot kvinnor skall bära elektronisk fotboja vid villkorlig frigivning.

Enligt propositionen får elektroniska hjälpmedel användas vid kontroll av de föreslagna utslussningsåtgärderna. Någon möjlighet till elektronisk övervakning vid villkorlig frigivning föreslås inte.

I sammanhanget kan noteras att Brå haft i uppdrag att utifrån internationella erfarenheter ta fram ett underlag för bedömning av möjligheterna att elektroniskt övervaka besöksförbud. Uppdraget redovisades i juli 2005 i rapporten Att förstärka besöksförbud med elektronisk övervakning (dnr Ju2005/6150/KRIM). Rapporten visar att elektronisk övervakning i brottsförebyggande syfte i princip inte sker utomlands. Användningen av elektronisk övervakning sker i syfte att ge misstänkta eller dömda ett alternativ till frihetsberövande.

I budgetpropositionen för år 2006 anförde regeringen att dess ambition är att försöka hitta en ordning där besöksförbud i vissa fall kan övervakas med hjälp av elektronisk teknik (prop. 2005/06:1 utg.omr. 4 s. 53). Mot denna bakgrund hade Rikspolisstyrelsen fått i uppdrag att undersöka och testa teknisk utrustning som kan användas vid övervakning av besöksförbud (dnr Ju2005/7159/KRIM). Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2006.

Utskottet har nyligen behandlat yrkanden liknande de nu aktuella, som rör elektronisk övervakning av besöksförbud (bet. 2005/06:JuU18 s. 39 f.). Utskottet hänvisade då till tidigare uttalanden om att tekniken på området – som visserligen har utvecklats genom åren – inte är så utvecklad att ett användande av den framstår som acceptabel vare sig utifrån ett proportionalitetsperspektiv eller med hänsyn till den utsattes trygghet. Utskottet förutsatte dock att regeringen noga följer den tekniska utvecklingen på området och löpande överväger sitt tidigare ställningstagande. Utskottet avstyrkte det då aktuella motionsyrkandet.

Utskottet finner inte skäl att förorda om att den som dömts för våld mot kvinnor skall bära elektronisk fotboja vid villkorlig frigivning. Riksdagen bör avslå motion Ju314 i nu behandlad del.

Propositionen i övrigt

I propositionen lämnas också förslag om bl.a. upphävande av tillstånd till utslussning samt beslutsordningen vid utslussning och villkorlig frigivning.

Utskottet har inget ytterligare att anföra med anledning av lagförslagen i propositionen. Utskottet finner – utifrån de tidigare redovisade utgångspunkterna – lagförslagen ändamålsenliga och lämpligt utformade. Utskottet tillstyrker lagförslagen i den mån de inte berörts ovan. Sammantaget tillstyrker således utskottet propositionen och föreslår att riksdagen antar samtliga lagförslag.

Framtidens kriminalvård

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlas ett stort antal motionsyrkanden som rör frågor som berörs i Kriminalvårdskommitténs betänkande och som handlar om bl.a. kriminalvårdens samverkan med andra myndigheter, verkställighetsplanering, särskilda insatser för intagna kvinnor och barn till intagna, självförvaltning, förmånssystem, sysselsättning, behandling, vård, utvisningsdoms kostnad för hemresa, intagnas innehav av personliga tillhörigheter, kontrollåtgärder i anstalt, rymning, permission och kriminalvårdens personal. Utskottet avstyrker samtliga yrkanden med hänvisning främst till pågående beredningsarbete.

Jämför reservationerna 15 (kd, c), 16 (fp, kd, c), 17 (m, fp, kd, c), 18 (fp), 19 (fp, kd, c), 20 (v, mp), 21 (kd), 22 (m, fp, kd, c), 23 (m, fp), 24 (m, fp, c), 25 (m, fp, c), 26 (kd), 27 (fp, c), 28 (kd), 29 (m, fp, kd, c), 30 (m, kd, c), 31 (m, fp, kd, c), 32 (v), 33 (fp, kd, c), 34 (m, fp, kd), 35 (mp), 36 (m, fp, kd, c), 37 (fp, kd, c) och 38 (fp) samt särskilda yttrandena 3 (v), 4 (mp), 5 (mp), 6 (mp), 7 (mp), 8 (m, fp, c), 9 (m), 10 (v), 11 (v) och 12 (mp).

Kriminalvårdskommitténs uppdrag var bl.a. att utarbeta ett förslag till ny kriminalvårdslag som skall reglera verkställigheten av samtliga kriminalvårdspåföljder. I uppdraget ingick att göra en genomgripande översyn av det nuvarande regelverket i sak och att se över dess lagtekniska och språkliga utformning. Kommittén fick i uppgift att särskilt uppmärksamma frågor om hur verkställigheten kan anpassas så att den förebygger återfall i brott samtidigt som kraven på säkerhet och samhällsskydd iakttas. Som en allmän utgångspunkt för kommitténs arbete gällde att individens egen motivation till förändring skall tas till vara. Kommittén fick i uppdrag att överväga hur en individualiserad verkställighet kan uppnås utan att kravet på samhällsskydd eftersätts och i det avseendet överväga hur ett mer utvecklat system för positiv respektive negativ förstärkning kan åstadkommas för att öka möjligheterna att påverka de dömdas beteende.

Kriminalvårdskommittén föreslår i sitt betänkande Framtidens kriminalvård (SOU 2005:54), utöver vad som framkommit tidigare, bl.a. följande.

Normaliseringsprincipen bör även i fortsättningen fungera som riktlinje i frågor som rör ansvarsfördelningen mellan kriminalvården och andra myndigheter. Någon reglering av normaliseringsprincipen i lag bör dock inte ske. Kriminalvården skall samverka med andra myndigheter för att underlätta den dömdes anpassning i samhället samt i möjligaste mån ge utrymme för andra myndigheter att verka i anstalterna. Kriminalvården skall även i övrigt verka för att erforderlig kontakt etableras mellan den intagne och företrädare för andra samhällsorgan som kan vidta åtgärder och insatser under och efter verkställigheten.

En individuellt utformad verkställighetsplan skall fastställas för var och en som döms till kriminalvårdspåföljd. Vid upprättandet av verkställighetsplanen skall i erforderlig utsträckning samråd ske med andra myndigheter. Av verkställighetsplanen skall framgå hur verkställigheten översiktligt är tänkt att gestalta sig från det att den inleds till dess att påföljden är till fullo verkställd. Planen skall vara individuellt utformad efter förhållandena i det enskilda fallet. Vid fastställande av verkställighetsplan skall samråd hållas med den enskilde. Vidare skall hänsyn tas bl.a. till barn till intagna. Kommittén framhåller även att utformningen av verkställighetsplaner för kvinnliga intagna måste ske med utgångspunkt i att deras situation skiljer sig åt från männens. Planen bör innehålla de åtgärder som skall vidtas under verkställigheten, tidpunkter för när detta skall ske och vem som skall vidta åtgärderna. Underlaget för bedömningen bör redovisas. I planen bör komma till klart uttryck vad som förväntas av den dömda och vilka mål som han eller hon har att sträva efter. Härutöver bör planen innehålla kortfattade uppgifter om kraven på skötsamhet, vad det föreslagna förmånssystemet innebär och vilka sanktioner som kan komma i fråga vid misskötsamhet.

Kriminalvårdskommittén anser att kriminalvården bör fortsätta utveckla formerna för självförvaltning men att någon särskild bestämmelse i lag inte är nödvändig.

I betänkandet föreslås att ett förmånssystem som tar till vara den intagnes motivation och egna ansvarstagande m.m. införs. I början av verkställigheten skall den intagne få del av ett grundutbud av förmåner (grundnivån). En intagen som följer verkställighetsplanen och även i övrigt rättar sig efter de regler som gäller för verkställigheten får tilldelas särskilda förmåner genom uppflyttning till en förhöjd nivå i förmånssystemet. Om en intagen som befinner sig på en förhöjd nivå inte längre uppfyller de krav som ställs på honom eller henne skall den intagne flyttas ned till grundnivån.

Även frågor om sysselsättning (arbete, utbildning, påverkansprogram och annan strukturerad verksamhet) behandlas i Kriminalvårdskommitténs betänkande. Kommittén föreslår att en intagen skall ges möjlighet till lämplig sysselsättning i form av arbete, utbildning eller annan verksamhet som

underlättar anpassningen till samhället och även i övrigt minskar risken för att han eller hon begår brott. Kommittén anser bl.a. att utbudet av såväl arbete som studier måste förbättras och att de intagna skall beredas sysselsättning under en programtid som omfattar 40 timmar per vecka samt att sysselsättningen så långt det är möjligt utformas efter varje intagens behov och förutsättningar.

En intagen skall få ersättning från kriminalvården om han eller hon utfört anvisad sysselsättning. Viss ersättning skall betalas till en intagen som är helt eller delvis oförmögen att delta i sysselsättning och till en intagen som på grund av brist på sysselsättningstillfällen inte kan ges sysselsättning. Ersättning skall i dessa fall betalas endast om detta inte beror på den intagne. För utvisningsdömda skall vid verkställighetens början Kriminalvården besluta vilket belopp som skall innehållas för utvisads hemresa. Den intagne skall dock alltid förbehållas ett belopp för egen del motsvarande tre fjärdedelar av den vid varje tillfälle utbetalade ersättningen.

Kriminalvårdskommittén föreslår att en intagen inte får disponera annan egendom än sådan som tillhandahålls av kriminalvården. Den intagne får dock disponera privat egendom av enkelt slag om det inte finns risk för att egendomen äventyrar ordningen eller säkerheten i anstalten eller syftet med den behandling som den intagne genomgår. När det gäller pass kan noteras att sedan den 1 oktober 2005 får en intagen inte utan särskilt medgivande disponera pass som förvaras av anstalten (24 § första stycket KvaL). Överlåtelse av egendom och andra ekonomiska transaktioner får som huvudregel inte förekomma mellan intagna i anstalt.

Även frågor om kontrollåtgärder i anstalt, bl.a. rörande kroppsvisitation, inpasseringskontroll och skydd för den personliga integriteten behandlas i Kriminalvårdskommitténs betänkande, liksom frågor om att förbjuda utomstående tillträde m.m. till anstaltsområdet. I betänkandet föreslås en utvidgad möjlighet att avskilja en intagen t.ex. om det behövs för att upprätthålla ordning och säkerhet på anstalten. När det gäller rymning gör Kriminalvårdskommittén bedömningen att tillräckliga sanktioner kan vidtas genom det föreslagna förmånsystemet och möjligheterna att skjuta upp villkorlig frigivning.

Fritidsaktiviteter utanför anstalt, normalpermission och särskild permission slås samman till en gemensam form för tillfällig vistelse utanför anstalt, benämnd permission. En förutsättning för permission skall vara att den intagne fullgjort sina skyldigheter enligt verkställighetsplanen. Vidare får det inte finnas påtaglig risk för att den intagne begår brott, undandrar sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköter sig. Härutöver krävs att den dömda verkställt minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader. Finns det särskilda skäl får permission beviljas även dessförinnan. Permissionen skall vara förenad med de villkor som skall gälla för vistelsen utanför anstalt. Ställning skall tas till vilken kontroll som bör förekomma under själva utevistelsen. Något förslag om elektronisk kontroll under permission lämnas inte. Permission utanför landets gränser får

endast beviljas om synnerliga skäl föreligger. Intagna som befinner sig på en förhöjd nivå i förmånssystemet bör kunna få åtnjuta permission i högre utsträckning än de som vistas på en lägre nivå. Intagen som befinner sig på grundnivån kan inte komma i fråga för permission.

I anstalterna skall finnas en personalkategori som är inriktad på att ge stöd och hjälp till den intagne och som den intagne särskilt skall kunna anförtro sig åt. Det skall också finnas en personalkategori inriktad på arbete med ordning och säkerhet. Vidare skall i anstalterna finnas tillgång till arbetsledare, lärare, psykiatriker, psykologer och annan specialistkompetens. Ett förstärkt sekretesskydd för kriminalvårdens personal bör övervägas i samband med att även andra särskilt utsatta yrkesgruppers behov av stärkt sekretesskydd utreds.

Som framgått tidigare har regeringen föreslagit att vissa delar av Kriminalvårdskommitténs betänkande skall genomföras redan nu, medan övriga delar kräver ytterligare överväganden. Beredningen av dessa delar fortsätter således.

I ett stort antal motioner har väckts yrkanden som berör frågor som tas upp i de delar av Kriminalvårdskommitténs betänkande Framtidens kriminalvård som för närvarande bereds inom Justitiedepartementet.

I motion Ju459 (kd) yrkas att kvaliteten inom kriminalvården måste höjas samt att samverkan mellan kriminalvårdsanstalterna, frivården, socialtjänsten samt hälso- och sjukvården måste bli bättre. I samma motion samt i motion Ju529 (fp) begär motionärerna att det skall finnas socialsekreterare på plats i anstalterna.

I motion Ju459 (kd) begärs att individuella handlings- och vårdplaner skall upprättas för alla intagna och i motion Ju529 begärs att varje intagen skall ha en egen handlingsplan samt att denna skall ligga till grund för beslut om olika förmåner. I motion Ju201 (m) efterfrågas särskilda anstalter för utvisningsdömda med hänsyn till deras behov av särskild vård.

I flera motioner tas frågor om insatser för intagna kvinnor samt barn till intagna upp. I motion Ju366 (v) krävs att kvinnors situation inom kriminalvården särskilt uppmärksammas, att det införs en skyldighet att vid inskrivningssamtal på häkte eller anstalt fråga intagna om de har barn eller vårdnaden om barn samt att möjligheten för barn till intagna att ha kontakt med sin förälder per telefon skall förbättras. I motion Ju380 (fp) efterfrågas ökat stöd och hjälp från Kriminalvården till kvinnor som är dömda för brott och samtidigt lever i en relation där de utsätts för misshandel. I motion Ju529 (fp) begär motionärerna ökade särskilda insatser för kvinnliga intagna samt insatser för att förbättra barns möjligheter att skapa och upprätthålla ett gott förhållande till intagna föräldrar. I motion Ju560 (s) anförs att ett genusperspektiv måste införas i all planering, genomförande och utvärdering av all verksamhet inom kriminalvården för att förbättra kvinnors situation på anstalterna. I motion Ju562 (mp, -) yrkas att kriminalvårdens verksamhet skall anpassas även efter kvinnors behov samt att

besök från barn och familjekontakter uppmuntras. I motion So556 (fp) efterfrågas en uppföljning av Kriminalvårdens och Socialstyrelsens arbete för att förbättra situationen för barn till intagna.

I motion Ju459 (kd) efterfrågas ett ökat personligt ansvar för de intagna under anstaltsvistelsen. I motion Ju562 (mp, –) anförs att det finns ett behov av att utreda en utökad verksamhet för självförvaltning på anstalterna.

I motion Ju28 (m) begärs ett nytt motivationssystem med belöning och konsekvens. Gott uppförande skall premieras genom förmåner och liknande samtidigt som misskötsel skall få tydliga konsekvenser. Även i motion Ju459 (kd) efterfrågas ett motivationssystem med belöning och konsekvens. I motion Ju529 (fp) yrkas att ett förmånssystem som premierar skötsamhet skall införas. I systemet skall finnas belöningar för gott uppförande, t.ex. utökade möjligheter till permission. Vidare skall deltagande i behandling, studier eller annan organiserad verksamhet vara en förutsättning för att erhålla ekonomisk ersättning. I motion Ju562 (mp, –) begärs också ett förmånssystem som premierar skötsamhet samt att kollektiva bestraffningar där den enskilde får sina strävanden spolieerade av mindre motiverade intagna inte skall få förekomma.

I motion Ju28 (m) begärs att anstalterna skall lägga mer kraft på åstadkomma arbete inom ramen för sin verksamhet samt att programverksamheten skall förbättras, följas upp och kvalitetssäkras. I motion Ju381 (fp) yrkas att behandlingsprogrammen skall omfatta ett brottsofferperspektiv. I motion Ju410 (m) efterfrågas ökad sysselsättning och bättre programverksamhet för de intagna. I motion Ju459 (kd) begär motionärerna att det skall införas motivationsanstalter med tre steg. I motion Ju512 (s) påtalas behovet av utbildning för de intagna. Målet bör vara att alla skall uppnå i varje fall grundskolekompetens. I motion Ju529 (fp) anförs att de intagna skall garanteras beprövade och utvärderade utbildningsinsatser, att behandlingsinsatserna skall stärkas för särskilda grupper, t.ex. psykiskt sjuka och intagna med neuropsykiatriska funktionshinder, att det krävs mer forskning om behandlingsmetoder inom kriminalvården samt att det behövs ökade möjligheter till studier och arbete för motiverade intagna. I motion Ju532 (c) efterfrågas bättre möjligheter till utbildning, arbetsträning, behandling m.m. I motion Ju562 (mp, –) begär motionärerna bl.a. ett ökat fokus på det förebyggande arbetet rehabilitering och återanpassning samt en ytterligare utvidgning och individualisering av programverksamheten. I samma motion yrkas även att de intagna skall erbjudas meningsfull sysselsättning under anstaltstiden, att forskningen och utvecklingen inom kriminalvården utvecklas samt att man inom kriminalvården bör ta lärdom av den s.k. Kanadamodellen. I motion Ub384 (c) begärs att intagna i större utsträckning skall erbjudas utbildning för att motverka eventuella läs- och skrivsvårigheter.

I motionerna 2004/05:Ju281 (c), 2004/05:Ju460 (s) och 2004/05:So518 (c) begärs en bättre och utökad psykiatrisk vård inom kriminalvården. I motion Ju529 (fp) efterfrågas ökade behandlingsinsatser för psykiskt sjuka och fler s.k. psykiatriska moduler i landet med platser speciellt för psykiskt sjuka.

I motion Ju484 (kd) yrkas att sambanden mellan kriminalitet, missbruk och neuropsykiatriska funktionshinder skall uppmärksammas mer i kriminalvårdens brottsförebyggande arbete.

I motionerna Ju206 (m) och Ju459 (kd) yrkar motionärerna att kriminalvården skall ges möjlighet att, även utan den intagnes samtycke, innehålla intjänad ersättning för att täcka kostnaderna för den intagnes hemresa i samband med verkställighet av beslut om utvisning.

I motionerna Ju297 (fp) och Ju350 (kd) begärs att intagna som är dömda för sexualbrott inte skall ha möjlighet att ta del av pornografi på anstalten.

I motionerna Ju205 (m) och Ju459 (kd) yrkar motionärerna att intagna skall fräntas sina pass.

I motion Ju28 (m) anför motionärerna att bekämpningen av missbruket av narkotika inom anstalterna måste bli effektivare. I motion Ju459 (kd) efterfrågas bättre skalskydd på anstalterna samt säkerhetsutbildad personal på alla anstalter. I motionerna Ju469 (kd) och Ju529 (fp) yrkas att mobiltelefoner skall vara förbjudna på anstalter. I den sistnämnda motionen yrkas även att skalskyddet på anstalterna skall förbättras. I motionerna Ju480 och Ju529 (båda fp) begärs skärpta insatser inom kriminalvården för att motverka de s.k. fängelsegången.

En översyn av skyddet för de intagnas rättigheter samt att en fångombudsman skall inrättas yrkas i motion Ju366 (v).

I motionerna Ju30 (fp), Ju235 (m), Ju251 (m), Ju271 (kd), Ju283 (m), Ju308 (m), Ju340 (kd), Ju343 (kd), Ju459 (kd), Ju469 (kd) och Ju529 (fp) yrkas att rymning skall kriminaliseras.

Möjligheter att besluta om elektronisk fotboja vid permissioner efterfrågas i motionerna Ju271 och Ju459 (båda kd) samt Ju529 (fp). I motion Ju366 (v) yrkas att det bör införas en möjlighet för utvisningsdömda med barn i Sverige att beviljas permission med elektronisk fotboja. I motion Ju562 (mp, -) begärs att möjlighet till långtidspermission återinförs.

I motionerna Ju28 (m), Ju366 (v), Ju398 (s), Ju459 (kd), Ju494 (s), Ju529 (fp), Ju532 (c) och Ju562 (mp, -) yrkas att utbildningen för anställda i kriminalvården på olika sätt skall förbättras. I motion Ju459 (kd) begärs även en renodling av personalens arbetsuppgifter.

I motionerna 2004/05:Ju466 och Ju459 (båda kd) efterfrågas fler psykiatriker i kriminalvården, och i motion Ju529 (fp) begärs fler psykologer m.fl. inom kriminalvården. I motion Ju562 (mp, -) anför motionärerna att kriminalvården måste tillföras spetskompetens. I motion Ju511 (s) yrkar motionärerna att en samordnad utbildning för kriminalvården och skötare inom rättspsykiatri bör inrättas i Sala.

Ökat sekretesskydd för personalen samt en förbättrad kontroll av personalen för att bl.a. motverka korrupcion begärs i motion Ju529 (fp).

Utskottet sympatiserar med många av de tankar som förs fram i de nu behandlade motionsyrkandena. Utskottet vill här särskilt peka på betydelsen av en god verkställighetsplanering och att vistelsen på anstalt fylls med ett innehåll som motsvarar den intagnes behov och som kan hjälpa denne i återanpassningen till ett liv i frihet utan missbruk och kriminalitet. Situationen för kvinnor och för barn till fängelsedömda bör enligt utskottet särskilt uppmärksammas. I detta sammanhang kan noteras att Kriminalvården beslutat att senast den 1 september i år skall en funktion med speciellt ansvar för barnfrågor finnas på varje häkte och anstalt samt inom frivården. Utbildning och arbetspraktik på anstalterna bör självklart inriktas på att ge den intagne goda förutsättningar för en laglig försörjning efter frigivning. Verksamheten med självförvaltning torde ge de intagna bättre förutsättningar att skapa sig en ordnad tillvaro efter frigivningen. Det är också mycket angeläget att samarbetet mellan kriminalvården och övriga samhällsaktörer rörande förberedelserna för frigivning fungerar på ett bra sätt. Kriminalvården bör självfallet fortsätta arbetet med att bekämpa narkotikan på anstalterna. I det sammanhanget kan nämnas att det sammansatta justitie- och socialutskottet nyligen avslagit yrkanden liknande de i detta ärende aktuella med hänvisning bl.a. till att gällande regelverk ger kriminalvården goda möjligheter att förhindra att narkotika förs in på anstalterna (bet. 2005/06:JuSoU1 s. 45 f.).

Utskottet kan konstatera att det för närvarande pågår en genomgripande översyn av kriminalvårdslagstiftningen. De i motionerna berörda frågeställningarna berörs i stor utsträckning i Kriminalvårdskommitténs betänkande. Utskottet anser att beredningen av kommitténs förslag inte bör föregripas. Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

I detta avsnitt behandlar utskottet ett flertal motionsyrkanden som rör bl.a. kriminalvård i icke offentlig regi, behandling av sexualbrottsdömda, behandling av män som misshandlar kvinnor, överförande av verkställighet av fängelsestraff, ersättning till lekmanövervakare, en ny europeisk fängelsekonvention, diskriminering inom kriminalvården samt ett nationellt underrättelsecenter.

Jämför reservationerna 39 (m, c), 40 (m, kd), 41 (m, fp, kd, c), 42 (m, fp, c), 43 (m, fp, kd, c), 44 (fp, c) och 45 (fp) samt särskilda yttrandena 13 (mp), 14 (v, mp) och 15 (mp).

Entreprenörskap inom kriminalvården

I motionerna Ju28 och Ju410 (båda m) samt Ju459 (kd) begär motionärerna att delar av kriminalvården i ökad utsträckning skall läggas ut på entreprenad. I motion Ju450 (m) anför motionären att ett försök med privatisering av två eller tre anstalter samt utvärdering av resultaten bör genomföras.

I motion Ju562 (mp, -) yrkas att möjligheten att lägga ut vård på entreprenad skall utnyttjas bättre.

Redan i dag drivs verksamheten vid vissa s.k. § 34-placeringar av privata organisationer av olika slag. Genom de lagändringar som föreslås i nu aktuellt ärende kommer det att införas en möjlighet att driva s.k. halv-vägshus i privat regi. Någon möjlighet att driva kriminalvårdsanstalter i privat regi finns inte.

Något hinder för Kriminalvården att upphandla t.ex. särskild programverksamhet av privata organisationer föreligger inte, och så sker också i viss utsträckning. Däremot kan Kriminalvården inte utan stöd i lag till privata organisationer överlämna uppgifter som innebär myndighetsutövning (11 kap. 6 § regeringsformen).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat motionsyrkanden liknande de nu aktuella, senast våren 2005 (bet. 2004/05:JuU17 s. 6 f.). Utskottet avstyrkte då yrkandena med hänvisning bl.a. till den pågående översynen av kriminalvårdslagstiftningen.

Utskottet anser att fängelseverksamhet inte lämpar sig att bedrivas i privat form. Däremot finns det enligt utskottet fördelar med att kunna bedriva t.ex. viss utslussnings- och programverksamhet i privat form, vilket också sker i dag. Det finns enligt utskottet inte någon anledning för riksdagen att ta något initiativ i dessa frågor. Riksdagen bör avslå motionerna Ju28, Ju410, Ju450, Ju459 och Ju562 i nu behandlade delar.

Behandling av sexualbrottsdömda

I motionerna Ju350 och Ju459 (båda kd) anförs att krav på farmakologisk och annan typ av behandling bör kunna uppställas för villkorlig frigivning av vissa sexualbrottsdömda personer.

Enligt 12 § KvaL är en intagen normalt skyldig att delta i den verksamhet och ha den sysselsättning som anvisas honom. Det är således obligatoriskt att delta i anvisad programverksamhet.

Utskottet har i fråga om sanktionering av vägran att delta i viss verksamhet inhämtat följande från Kriminalvården.

Om en intagen absolut vägrar att delta i ett anvisat brotts- eller missbruksprogram försöker anstaltspersonalen genom samtal motivera individen till insikt om behovet av deltagande. Det anses inte meningsfullt att ha med en helt omotiverad person i viss verksamhet eftersom denne riskerar att förstöra för hela gruppen genom att avvika eller på annat sätt bete sig destruktivt. Deltagande i behandling och annan verksamhet kan påverka riskbedömningen och därigenom den intagnes möjligheter till ute-

vistelser och anstaltsplacering. Däremot används inte varning och senareläggning av villkorlig frigivning när en intagen inte vill delta i viss verksamhet. Om en intagen däremot helt vägrar att delta i någon form av sysselsättning används ibland varning och senareläggning av villkorlig frigivning som sanktion. Medicinsk behandling kan, liksom eljest i samhället, normalt endast ges på frivillig grund. Ett undantag från denna huvudregel är bl.a. den behandling som kan ske med stöd av lagen om rättspsykiatrisk vård.

Verksamhet för behandling av sexualbrottsdömda bedrivs i fyra sexualbrottsenheter. Varje enhet innehåller en avdelning för risk- och behovsbedömning, en slutna avdelning, en öppen avdelning samt en funktion för samverkan med frivården. De anstalter som ingår i dessa sexualbrottsenheter är Kristianstad, Härnösand, Viskan, Skogome, Smälteryd, Norrtälje och Tillberga. Tanken är bl.a. att sexualbrottsenheterna geografiskt skall täcka upp hela Sverige samt att samtliga sexualbrottsdömda skall genomgå särskilda program och erbjudas behandling. I behandlingen används bl.a. ett nytt evidensbaserat sexualbrottsprogram med förebild från Kanada. Programmet heter Relation och samlevnad (ROS) och är i processen att bli ett ackrediterat s.k. Nationellt program. All personal på sexualbrottsavdelningarna genomgår en 5-dagars specialutbildning i sexualbrottskunskap – basutbildning – för att kunna vara ett stöd för programmet och inte riskera att motarbeta det av okunskap.

Inom kriminalvården pågår ett arbete med att öka differentieringen av klienter inom den kategorin av intagna som är dömda för sexualbrott. Syftet är att därigenom på ett bättre sätt kunna specialinrikta behandlingen utifrån olika typer av behov. Dagens platsantal räcker inte till, och en utökning av sexualbrottsplatser planeras i samband med övrig utbyggnad av platser.

För att den villkorliga frigivningen skall skjutas upp krävs enligt nu aktuellt förslag att den intagna allvarligt misskött verkställigheten. Mindre allvarlig misskötsamhet kan bl.a. leda till att den intagnes möjligheter att bli beviljad en utslusningsåtgärd minskar.

Medicinsk behandling kan, liksom eljest i samhället, normalt endast ges på frivillig grund. Ett undantag från denna huvudregel är bl.a. den behandling som kan ske med stöd av lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare avstyrkt motionsyrkanden med liknande innehåll som de nu aktuella, senast i februari 2005 (bet. 2004/05: JuU17 s. 14 f.). Utskottet höll då fast vid tidigare uttalanden i frågan, vilka i huvudsak gick ut på följande. Ett system med farmakologisk behandling kan knappast ges annan räckvidd än under tiden för villkorlig frigivning och torde, som all annan medicinsk behandling, kräva noggrann kontroll och uppföljning. Mot bakgrund av bl.a. de begränsningar som gäller för vård under tvång ansåg utskottet att andra metoder bör väljas för

att minska risken för återfall i den aktuella typen av brott. Här är det möjligt att farmakologisk behandling, om den ges på frivillig grund, i vissa fall kan vara till nytta.

Utskottet har inte någon annan uppfattning nu. Utskottet avstyrker bifall till motionerna Ju350 och Ju459 i här behandlade delar.

Behandling för män som misshandlar kvinnor

I motion Ju306 (kd) yrkas att länsstyrelsen bör få i uppdrag att verka för att program för behandling av män som dömts för våld mot kvinnor upprättas i varje län. I motion Ju378 (v) efterfrågas ett handlingsprogram som syftar till att män skall ta ansvar för det våld de utövar mot kvinnor. I motionerna Ju380 (fp), Ju422 (mp, -) och Ju427 (s) påtalas behovet av tillgång till behandling för män dömda för kvinnomisshandel.

Inom kriminalvården bedrivs ett stort antal olika påverkansprogram inriktade mot åtgärder som visats eller kan antas leda till att risken för återfall i brott minskar. Det kan röra sig om t.ex. våldsbrotts- eller sexualbrottsrelaterade program. Programmen syftar till förändrade attityder och beteenden, men det ingår även motivationshöjande moment i dem. Samtliga program skall granskas och godkännas av ett vetenskapligt råd, en ackrediteringspanel, för att säkerställa att programmen har vetenskapligt dokumenterade effekter på återfall i brott. Ackrediteringsprocessen sker i två steg. Först presenteras ett programförslag, där panelen i fråga tar ställning till om programmet i fråga är lämpligt att satsa på. Om programförslaget blir godkänt kan det bli aktuellt med ackreditering av programmet (SOU 2005:54 s. 367 f.).

Kriminalvårdsstyrelsen har på regeringens uppdrag kartlagt vilka program som används för behandling av män som har dömts för våldsbrott mot kvinnor. Programmen genomförs huvudsakligen i samtalsform i grupp och ofta i samarbete med polis och socialtjänst. Problematiken tas även upp i sex- och samlevnadskurser och i gruppsamtal om relationer vid anstalter som har allmänna våldsbrottsprogram. Kriminalvården har vidare inlett ett samarbete med brittiska Home Office. Detta samarbete syftar till att utveckla nationella program anpassade för personer som dömts för våld i nära relationer. Home Office har ackrediterat två versioner av ett sådant program, varav den ena prövas i Sverige. Programmet har inte något svenskt namn utan det engelska Integrated domestic abuse programme (IDAP) används. Programmet används främst inom frivården men kommer också att genomföras på några anstalter. En del av programmet vänder sig till den misshandlade partnern.

Behovet av platser för denna kategori är stort, och en anstalt som specialiserats för detta är Johannesberg utanför Mariestad. Här har personalen fått extra utbildning, och det finns möjligheter att ha samtal med ett brottsoffer som kommer för att besöka den intagne innan de får träffas. Genom detta samtal vill man utreda om det finns hot eller tvång bakom besöket men också kunna stödja brottsoffret. Under hösten 2004 startades inom kri-

minalvården ett nätverk med representanter från Kriminalvårdsstyrelsen och regionerna inom kriminalvården. Nätverkets uppgift är att hålla frågan om kvinnofrid aktuell. Nätverket genomför bl.a. en enkätundersökning bland kriminalvårdsmyndigheterna med frågor bl.a. om hur man hanterat den utbildning som initierades i samband med ett regeringsuppdrag rörande kvinnofrid år 1998 och hur man samarbetar med andra myndigheter och organisationer i kvinnofridsfrågor. I december 2005 genomfördes en utbildningsdag om våld i nära relationer för alla chefer. Under hösten 2006 är det tänkt att samma utbildning skall ges till mellanchefer och stabspersonal.

Kriminalvården har i regleringsbrev för år 2006 ålagts att redovisa vilka åtgärder som vidtagits för att fortsätta utvecklingen av program för klienter som dömts för våld i nära relationer.

Utskottet behandlade ett liknande yrkande i februari 2005 (bet. 2004/05: JuU17 s. 15 f.). Utskottet, som hänvisade till tidigare ställningstaganden, anförde att det var angeläget att män som dömts för misshandel mot kvinnor erbjuds adekvat behandling inom kriminalvården. Utskottet kunde också konstatera att kriminalvården bedrev vård i olika former för denna grupp av klienter och att ansträngningar gjordes för att införa nya nationella program för denna grupp. Kriminalvården strävade också efter att all programverksamhet skulle vara forskningsbaserad. Ett särskilt uttalande från riksdagen om forskning på området ansågs inte påkallat.

Utskottet har inte ändrat sin uppfattning i dessa frågor. Motionerna Ju306, Ju378, Ju380, Ju422 och Ju427 bör avslås i nu behandlade delar.

Överförande av verkställighet av fängelsestraff

I motionerna Ju28 (m), Ju207 (m), Ju410 (m), Ju486 (kd) och Ju550 (s) anføres att verkställighet av fängelsestraff för utvisningsdömda i större utsträckning bör överföras till den dömdes hemland. I motionerna Ju28 (m), Ju486 (kd) och Ju529 (fp) anføres att Sverige bör verka inom EU för att möjliggöra detta.

Lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom (IVL) – som till största delen bygger på de s.k. överförande- och brottmålsdomskonventionerna – och lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m. (NVL) innebär att det är möjligt att låta personer som här i riket dömts till fängelse verkställa sina straff i hemlandet.

Överförande av verkställighet till annan stat förutsätter, när varken brottmålsdomskonventionen eller överförandekonventionen är tillämplig, att det föreligger någon annan internationell överenskommelse. Sverige har ingått en sådan bilateral överenskommelse med bl.a. Thailand. Vidare kan regeringen enligt 3 § IVL, om det föreligger synnerliga skäl, för visst fall träffa överenskommelse med främmande stat om överförande av straffverkställighet.

Utskottet behandlade våren 2000 ett regeringsförslag om att riksdagen skulle godkänna ett tilläggsprotokoll till överförandekonventionen jämte vissa lagändringar (prop. 1999/2000:45, bet. JuU13, rskr. 172). Förslagen innebar bl.a. att den dömdes samtycke inte längre krävs för överförande när den dömdes i samband med domen utvisas på grund av brottet. I samma ärende behandlade utskottet ett motionsyrkande liknande det nu aktuella (bet. 1999/2000:JuU13 s. 10). Utskottet framhöll då att förslagen i det ärendet gick i den riktning motionärerna efterlyste. Sålunda framhölls i propositionen som en allmän utgångspunkt att en återanpassning torde bli mer effektiv om den dömdes i ett tidigt skede överförs till sitt hemland. I förhållande till stater som är anslutna till brottmålsdomskonventionen eller överförandekonventionen med tilläggsprotokollet syntes motionsönskemålen väsentligen tillgodosedda genom propositionens förslag. Vad gällde stater som inte är anslutna till någon av de nämnda konventionerna utgick utskottet – i likhet med tidigare uttalanden – alltjämt från att regeringen, utan något särskilt riksdagsinitiativ, undersöker möjligheterna att ingå bilaterala avtal i den omfattning som är önskvärd.

Utskottet har från Europarådets sekretariat inhämtat att tilläggsprotokollet till överförandekonventionen per den 1 maj 2006 hade tillträtts av Azerbajdzjan, Belgien, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Georgien, Grekland, Island, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Makedonien, Malta, Moldavien, Nederländerna, Norge, Polen, Rumänien, San Marino, Schweiz, Serbien och Montenegro, Sverige, Tjeckien, Ukraina, Ungern samt Österrike. Det kan noteras att ett överförande enligt överförandekonventionen i princip förutsätter att det vid tiden för ingivande av ansökan till centralmyndigheten återstår minst sex månader av tiden för frihetsberövande (34 a § och 25 a § första stycket 4 IVL).

Från Justitiedepartementet har utskottet inhämtat att departementet för en kontinuerlig dialog med andra stater om tillämpningen av överförandekonventionen och tilläggsprotokollet. Denna dialog – som sker främst mellan staternas s.k. centralmyndigheter – innefattar även frågor om hur handläggningen av ärenden om överförande av verkställighet skall kunna påskyndas.

I Europarådets expertkommitté för straffrättsligt samarbete (PC-OC) diskuteras bl.a. den praktiska tillämpningen av Europarådets konventioner på det straffrättsliga området, däribland tillämpningen av överförandekonventionen och tilläggsprotokollet.

I årsredovisningen för år 2004 (s. 14) redovisar Kriminalvårdsstyrelsen antalet överförda straffverkställigheter, en uppskattning av handläggningstiden i genomsnitt per land samt en redovisning av i vilken utsträckning möjligheten att överföra verkställigheten inte utnyttjas. Av redovisningen framgår bl.a. att antalet överförda fängelsedomar i nordiska länder har ökat från 159 år 2002 till 219 år 2004. Antalet överföranden till utomnordiska länder med tillämpning av överförandekonventionen och tilläggsprotokollet (dvs. mot den dömdes vilja) ökade från 17 år 2003 till 45 år

2004. Av dessa överfördes 27 till Litauen, 9 till Estland, 5 till Polen, 3 till Ungern samt 1 till Rumänien. I regleringsbrevet för såväl år 2005 som år 2006 har Kriminalvårdsstyrelsen givits i uppdrag att ge en motsvarande redovisning avseende de nämnda åren.

Österrike, Finland och Sverige presenterade i januari 2005 ett förslag till rambeslut om överförande av dömda personer mellan EU:s medlemsstater (se faktapromemoria 2004/05:FPM58). Förslaget syftar till att underlätta och effektivisera dagens samarbete när det gäller överförande av dömda personer enligt 1983 års Europarådskonvention och tilläggsprotokollet till den konventionen. Avsikten är att rambeslutet helt skall ersätta konventionen och tilläggsprotokollet mellan EU:s medlemsstater.

Rambeslutet bygger på principen om ömsesidigt erkännande och innebär att en dom med en frihetsberövande påföljd (för svensk del fängelse, rättspsykiatrisk vård och sluten ungdomsvård) skall erkännas och verkställas i den dömdes hemland (den verkställande staten). I förslaget anges tidsfrister för beslutet om verkställigheten och överförandet av den dömda. Den verkställande staten skall ha en skyldighet att ta emot den dömda, såvida det inte finns särskilda skäl till vägran. Den dömdes samtycke skall som huvudregel inte krävas. Den verkställande staten ges enligt förslaget endast en begränsad möjlighet att ändra det utdömda straffet till längd eller till art. Verkställigheten skall ske enligt den verkställande statens lagstiftning.

Förhandlingarna om förslaget till rambeslut pågår och beräknas enligt vad utskottet erfarit från Justitiedepartementet inte vara avslutade förrän tidigast under hösten 2006. Därefter tar det ytterligare några år innan medlemsstaterna har antagit rambeslutet och genomfört dess bestämmelser i sin lagstiftning.

När utskottet senast behandlade frågan om överförande av verkställighet av fängelsestraff (bet. 2004/05:JuU17 s. 19 f.) vidhölls det ovan redovisade ställningstagandet från år 2000. Utskottet konstaterade att ytterligare stater nyligen hade tillträtt tilläggsprotokollet till överförandekonventionen och att kriminalvården i alla möjliga fall verkar för att utvisningsdömdas verkställighet skall överföras till hemlandet. Utskottet gjorde bedömningen att det relativt låga antalet verkställighetsöverföranden i första hand torde kunna förklaras med en alltför långsam hantering av ärendena och noterade att det i dessa frågor förs en dialog bl.a. mellan konventionsländernas centralmyndigheter. Utskottet ansåg att det genom de redogörelser som årligen lämnas i kriminalvårdens årsredovisning går att följa utvecklingen på området. Utskottet stod fast vid sitt tidigare ställningstagande i dessa frågor och kunde konstatera att ytterligare stater nu tillträtt tilläggsprotokollet till överförandekonventionen. Utskottet noterade då också att initiativ tagits rörande ömsesidigt erkännande och verkställighet av straffrättsliga påföljder inom den Europeiska unionen som enligt utskottet var ett steg i rätt riktning. Motionärernas önskemål var enligt utskottet i stor utsträckning tillgodosedda genom det arbete som bedrevs.

Utskottet har ingen annan uppfattning i dag. Riksdagen bör avslå motionerna Ju28, Ju207, Ju410, Ju486, Ju529 och Ju550 i nu behandlade delar.

Ersättning till lekmanövervakare

I motionerna Ju459 (kd) och Ju529 (fp) begärs bl.a. en översyn av arvodesnivåerna för lekmanövervakare.

I 5 kap. 17 § förordningen (1998:642) om verkställighet av frivårdspåföljder anges att övervakare som inte fullgör uppdraget i tjänsten har rätt till ersättning enligt de normer som fastställs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Ersättning till lekmanövervakare uppgår enligt beslut av Kriminalvårdsstyrelsen i januari 2001 till 400 kr per månad, varav 150 kr avser arvode och 250 kr utgiftstäckning.

Antalet lekmanövervakare uppgick den 1 januari 2005 till 4 400, vilket utgör en minskning med 4 % jämfört med samma datum föregående år. Antalet lekmanövervakare är dock större i dag än vad det var den 1 januari 2002 (4 316).

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat liknande yrkanden, senast våren 2005 (bet. 2004/05:JuU17 s. 23 f.). Utskottet hänvisade då till ett tidigare ställningstagande i frågan, varvid utskottet hade uttryckt sin uppskattning för de insatser som lekmanövervakarna gör för kriminalvården och framhållit värdet av deras arbete. Utskottet delade motionärernas uppfattning om vikten av att de personer som tar på sig uppdrag som lekmanövervakare ges både en rimlig ersättning och stöd i sina uppdrag. Utskottet konstaterade att den tidigare negativa trenden vad gäller antalet lekmanövervakare hade brutits och att antalet hade ökat. Utskottet var inte berett att förorda en höjning av ersättningsnivåerna.

Utskottet har inte ändrat sin uppfattning i denna fråga. Motionerna Ju459 och Ju529 bör avslås av riksdagen i nu behandlade delar.

En ny europeisk fängelsekonvention

I motion Ju529 (fp) anför att Sverige bör verka inom det europeiska samarbetet för att en europeisk fängelsekonvention antas, innehållande gemensamma minimibestämmelser för behandling av de intagna på fängelser och häkten. Motionärerna anför att de regler som återfinns i Europarådets konvention från år 1987 behöver moderniseras och uppgraderas.

Europarådets ministerrådskommitté antog år 1987 den europeiska konventionen till förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (SÖ 1988:37). Syftet med konventionen är att stärka frihetsberövade personers skydd genom att motverka att sådan behandling eller bestraffning förekommer, dvs. att ha en preventiv funktion. I princip samtliga av Europarådets medlemsstater har tillträtt konventionen. Sverige tillträdde konventionen år 1989 (prop. 1987/88:133, bet. JuU41, rskr. 236, SÖ 1988:37). Med stöd av konventionen har Europeiska kommittén för förhindrande av tortyr och omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (Tortyrkommittén) bildats. Som nämnts ovan

får Tortyrkommittén besöka de platser i konventionsstaterna där frihetsberövade personer är placerade och kan i sin rapport efter besöket påtala brister och föreslå hur skyddet för frihetsberövade personer i den granskade staten kan förbättras.

Utskottet behandlade i februari 2005 ett motionsyrkande motsvarande det nu aktuella (bet. 2004/05:JuU17 s. 24). Utskottet delade då motionärernas uppfattning att det är viktigt att frågor om behandling av personer intagna på häkten och fängelser uppmärksammas internationellt. Ett verkningfullt verktyg i strävandena att säkerställa en god och human behandling av intagna runt om i Europa finns genom den ovan nämnda konventionen, i vilken det uppställs relevanta och relativt långtgående krav på hur bl.a. inlåsta personer skall behandlas. Nästan samtliga europeiska länder har tillträtt konventionen och är därmed bl.a. underkastade Tortyrkommitténs inspektioner. Utskottet fann då inte anledning att förespråka att Sverige skall verka för att en ny särskild fängelsekonvention antas.

Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan om en europeisk fängelsekonvention. Riksdagen bör avslå motion Ju529 i nu behandlad del.

Diskriminering inom kriminalvården

I motion Ju562 (mp) anförs att arbetet mot diskriminering bör förbättras inom kriminalvården och att mångfaldsplaner bör antas. Motionärerna pekar bl.a. på behovet av att inom kriminalvården motverka främlingsfientlighet och diskriminering av homo- och bisexuella samt transpersoner.

I årsredovisningen för år 2004 anges att kriminalvården sedan flera år tillbaka bedriver ett aktivt arbete för att öka andelen anställda med utländsk bakgrund. År 2004 uppgick andelen anställda med utomnordisk bakgrund till ca 6 % av samtliga anställda, vilket är en ökning med en procentenhet sedan år 1998 då det aktiva mångfaldsarbetet inleddes. De flesta lokala kriminalvårdsmyndigheter har antagit en mångfaldsplan (s. 32).

Utskottet har tidigare avstyrkt motsvarande yrkande om arbete mot diskriminering inom kriminalvården (bet. 2004/05:JuU17 s. 25). Utskottet instämde då i vad motionärerna anförde om betydelsen av att diskriminering bekämpas och mångfalden ökar inom kriminalvården. Ett aktivt arbete bedrevs enligt utskottet också inom kriminalvården för att öka mångfalden bland personalen där. Utskottet utgick vidare från att all form av diskriminering bekämpas på olika sätt vid kriminalvårdens myndigheter. Utskottet fann inte skäl för ett tillkännagivande från riksdagen i denna fråga.

Utskottet gör i dag ingen annan bedömning. Riksdagen bör avslå motion Ju562.

Nationellt underrättelsecenter

I motion Ju529 (fp) yrkas att det skall inrättas ett nationellt underrättelsecenter och att kriminalvården skall ingå i detta. Vid centret skall ske en samordning av kriminalunderrättelseverksamheten i landet. Kriminalvården bör enligt motionärerna ingå i detta arbete för att bl.a. kunna arbeta effektivt mot de s.k. fängelsegängen.

Kriminalunderrättelseverksamhet bedrivs inom polisväsendet såväl på central nivå – vid Rikskriminalpolisen och Säkerhetspolisen – som ute på polismyndigheterna. Härutöver bedrivs kriminalunderrättelseverksamhet bl.a. inom Tullverket och Kustbevakningen.

Rikspolisstyrelsen har i regleringsbrevet för år 2006 ålagt ett återrapporteringskrav att tillsammans med Kustbevakningen och Tullverket redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att ytterligare utveckla samarbetet inom det brottsbekämpande området.

Beredningen för rättsväsendets utveckling (BRU) överlämnade den 2 februari 2006 sitt slutbetänkande, Ett effektivare brottmålsförfarande – några ytterligare åtgärder (SOU 2005:117) till regeringen. I betänkandet föreslår beredningen bl.a. att sekretess till skydd för enskilda i den brottsbekämpande verksamheten aldrig skall hindra att en uppgift lämnas från en brottsbekämpande myndighet till en annan sådan myndighet. De myndigheter som har sådana brottsbekämpande uppgifter är de olika polismyndigheterna, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Tullverket och Kustbevakningen. I utredningen anfördes att sekretesslagen redan i dag ger stort utrymme för uppgiftsutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna, men det har visat sig att de bedömningar som måste göras skapar osäkerhet som innebär att myndigheterna avstår från viktigt uppgiftsutbyte. Den osäkerheten föreslås undanröjd genom ändringar i sekretesslagen. Betänkandet kommer att remissbehandlas under våren 2006.

I sammanhanget kan nämnas att Kriminalvården i regleringsbrev för år 2006 har ålagt ett återrapporteringskrav av hur underrättelseverksamheten har utvecklats.

Utskottet har nyligen avstyrkt ett liknande motionsyrkande om inrättande av ett nationellt underrättelsecenter (bet. 2005/06:JuU14 s. 22 f.). Utskottet instämde då i mycket av vad motionärerna anförde om betydelsen av ett bra och fungerande samarbete mellan olika brottsbekämpande myndigheter och en samordning av bl.a. underrättelsematerial. Utskottet kunde konstatera att BRU lämnat förslag som går ut på att sekretessregler i mindre utsträckning än i dag bör förhindra utbyte av information mellan brottsbekämpande myndigheter. Beredningsarbetet beträffande utredningens förslag borde inte föregripas. Vidare konstaterade utskottet att regeringen i regleringsbrev har ålagt ett återrapporteringskrav rörande utvecklingen av samarbetet inom det brottsbekämpande området mellan polisen, Kustbevakningen och Tullverket. Utskottet ansåg mot bakgrund härav att det då inte fanns något behov av ett tillkännagivande i dessa frågor.

Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan om ett nationellt underrätelsecenter. Riksdagen bör avslå motion Ju529 i nu behandlad del.

Häkte

I motion Ju384 (mp, –) yrkar motionärerna att häkten och andra inlåsningsformer skall avskaffas för andra än de som är misstänkta för brott eller avvaktar verkställighet av brott. Vidare anser motionärerna att det är diskriminerande att en utländsk medborgare i vissa fall häktas i en situation där en svensk medborgare bosatt i en annan del av landet inte skulle häktas.

Reglerna om häktning finns i huvudsak i 24 kap. rättegångsbalken. Enligt 1 § får den som på sannolika skäl är misstänkt för brott för vilket är föreskrivet fängelse ett år eller mer häktas om det finns risk för att han avviker eller på något annat sätt undandrar sig lagföring eller straff, att han genom att undanröja bevis eller på något annat sätt försvårar sakens utredning eller att han fortsätter sin brottsliga verksamhet. Häktning får dock endast ske om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

Enligt 11 kap. 1 § utlänningslagen (2005:716) skall utlännningar som hålls i förvar behandlas humant och deras värdighet skall respekteras. Den som hålls i förvar skall vistas i lokaler som har ordnats särskilt för dem (förvarslokaler), för vilka Migrationsverket ansvarar. Under vissa förutsättningar får Migrationsverket besluta att en utlänningsperson som hålls i förvar skall placeras i häkte eller polisarrest, t.ex. om han eller hon utvisats på grund av brott eller hålls avskild på grund av säkerhetsskäl t.ex. i häkte. Ett barn under 18 år får dock inte heller i dessa fall placeras i häkte (10 kap. 20 §).

Utskottet kan dela motionärernas uppfattning att häkten i första hand bör vara avsedda för häktade. Det finns dock situationer i vilka även andra personer bör kunna placeras i häkten, t.ex. i enlighet med utlänningslagens bestämmelser. Det finns enligt utskottets mening inte anledning för riksdagen att ta något initiativ i dessa frågor. Riksdagen bör avslå motion Ju384 i nu behandlad del.

I motion Ju481 (kd) begär motionären att Häktet Västerås skall vara kvar och byggas ut.

Utskottet avstyrkte ett motsvarande motionsyrkande hösten 2004 (bet. 2004/05:JuU1 s. 90 f.). Utskottet anförde då att frågor som hur stor en enskild anstalt eller hur stor ett häkte bör vara eller var kriminalvårdsverksamhet bör lokaliseras utgör angelägenheter för kriminalvården att avgöra utifrån de krav som ställs på verksamheten. Det ankommer således inte på riksdagen att uttala sig i sådana frågor.

Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan. Riksdagen bör avslå motion Ju481 i nu behandlad del.

Andlig vård inom kriminalvården

I motion Ju249 (c) yrkas att Svenska kyrkans präster på häkten och i fängelser skall finansieras i samma utsträckning som andra samfunds företrädare. I motion Kr334 (c) begär motionärerna att fängelsekyrkan skall tillföras ytterligare medel.

Kulturutskottet avstyrkte hösten 2005 liknande yrkanden om resurser till fängelsekyrkan (bet. 2005/06:KrU1 s. 80). Kulturutskottet anslöt sig till regeringens förslag till anslagsnivå samt hänvisade bl.a. till en aviserad översyn om formerna för stödet till trossamfunden. När det gällde stödet till fängelsekyrkan noterade kulturutskottet även att dessa medel fördelas via anslaget för Kriminalvården.

Enligt uppgifter från Sveriges Kristna Råd (SKR), som ansvarar för samordningen av resurser till den andliga vården i kriminalvården, finansieras de frikyrkliga samfundens verksamhet i kriminalvården av Kriminalvården. För år 2006 har Kriminalvården avsatt ca 9 miljoner kronor för detta ändamål. Summan motsvarar värdet av den insats som Svenska kyrkan årligen lägger ned på arbetet på anstalter och i häkten. Kostnaderna för de präster i Svenska kyrkan som arbetar vid kriminalvårdsanstalter finansieras av kyrkan, men lokaler och liknande kostnader belastar Kriminalvården. Insatser från de katolska och ortodoxa kyrkorna finansieras av Kriminalvården genom det anslag som SKR får för sitt arbete med samordning. År 2006 uppgår detta anslag till 1,5 miljoner kronor. Dessutom finansierar Kriminalvården Sveriges muslimska råd för andlig vård genom imamer med ca 400 000 kr. Den totala kostnaden för den andliga vården inom kriminalvården år 2006 torde vara drygt 20 miljoner kronor.

Utskottet finner inte skäl för ett tillkännagivande från riksdagen i denna fråga. Riksdagen bör avslå motionerna Ju249 och Kr334 i nu behandlade delar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (m)

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2005/06:123 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju28 yrkande 1 och bifaller delvis motion 2005/06:Ju31.

Ställningstagande

Regeringens förslag om vistelse i halvvägshus samt utökad frigång öppnar i praktiken för en halvering av vissa strafftider som redan i dag av många uppfattas som för korta. Vi motsätter oss detta.

Vi anser att möjligheter till incitamentsstrukturer inom kriminalvården bör utökas. Gott uppförande skall premieras, och misskötsel skall få tydliga konsekvenser. Vår grundinställning är att utdömt fängelsestraff skall avtjänas. Villkorlig frigivning skall kunna bli möjlig först efter det att två tredjedelar av strafftiden har avtjänats. Vid bedömningen av om frigivning kan bli aktuell skall stor hänsyn tas till hur den enskilde skött sig under fängelsetiden. Förslagen om halvvägshus och utökad frigång syftar enligt regeringen till att förbättra utslussningen. Regeringen bortser emellertid från att tidigare frigivning och utökad frigång måste kopplas till uppförande på anstalterna, vilket flera tunga remissinstanser påpekat. Regeringens förslag innebär kortare vistelsetider på anstalt generellt, medan det centrala förmånssystemet återigen skall utredas. Vi motsätter oss detta.

Propositionen bör avslås av riksdagen. Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett sammanhållet förslag till ny lag om kriminalvård i anstalt som tillgodoser vad vi här anfört.

2. Avslag på propositionen, punkt 1 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår proposition 2005/06:123 och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju31 och bifaller delvis motion 2005/06:Ju28 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att påföljdssystemet är tydligt. Det skall vara förutsebart både vad gäller vilken påföljd som kan vänta efter ett visst brott och hur långt fängelsestraffet blir i realiteten. Med det nya förslaget om utslussning efter halva fängelsetiden kommer tiden i fängelse att avvika ytterligare från vad som står i domen jämfört med dagens system med villkorlig frigivning efter två tredjedelar av straffet.

Regeringens förslag skulle leda till att den dömda kommer att komma ut betydligt tidigare i frihet, än under kontrollerade former. Effektiviteten i dessa kontroller kan emellertid ifrågasättas. Det ligger enligt min mening en fara i systemet att den dömda tidigare än i dag kommer att kunna komma tillbaka till sina tidigare umgängen och vanor. Jag menar att desto mindre kontakt med den asociala delen av det gamla livet den dömda har desto större chans har han att utvecklas till ett liv utan brott. Därför tror jag inte på ett system där interner släpps ut tidigare utan att de fått adekvat behandling och en socialt acceptabel plattform.

Som en inte obetydlig del i påföljdssystemet ligger brottsoffrets rätt till trygghet och upprättelse. Att en gärningsman blir dömd och inte längre kan komma åt brottsoffret är en trygghet. Många brottsoffer ser med bävan fram emot den dagen som gärningsmannen släpps fri efter ett fängelsestraff. Det föreliggande förslaget innebär att tiden på anstalt kortas väsentligt utan att den dömda får behandling och möjlighet att förändra sitt liv. Detta kommer av många brottsoffer enbart att upplevas som ett hån mot dem. Endast de interner som allvarligt missköter sig i fängelse skall enligt regeringens förslag inte få gå vidare i utslussningsåtgärder.

Den intagne bör enligt min mening i stället få mer och bättre behandling på anstalten. Behandlingen måste självklart inledas omedelbart i början av ett fängelsestraff. Från första dagen i fängelse skall fokus ligga på en god utslussning och ett icke-kriminellt liv. En person som avtjänat ett längre fängelsestraff skall erbjudas en aktiv och meningsfull tillvaro i form av en praktikplats och en bostad. Naturligtvis skall detta ske i kombination med bättre utslussning och motivationsprogram under fängelsetiden. Utslussningen skall förberedas under hela anstaltstiden och tiden därefter skall noga följas upp. Regeringens förslag innebär inte detta.

Jag anser också att det skall krävas en lägre grad av misskötsamhet än vad regeringen föreslår för att den villkorliga frigivningen skall skjutas upp. Propositionen bör avslås av riksdagen.

3. Vårdvistelse, punkt 3 (m)

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om vårdvistelse. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: Ju28 yrkande 2.

Ställningstagande

Tanken på vårdvistelse är riktig, eftersom vissa kategorier av brottslingar har behov av behandling för olika typer av problematik. Ett problem med s.k. § 34-placeringar är att den beräknade vårdtiden inte sällan är längre än tiden fram till villkorlig frigivning. Då tidpunkten för när villkorlig frigivning blir aktuell har passerats finns inga lagliga möjligheter att kvarhålla en dömd i § 34-behandling, i syfte att fullfölja vården. Många i denna typ av behandling fullföljer aldrig sin planerade vård. Detta är ett problem för individen och ett problem för samhället, eftersom rehabiliteringen inte fungerar. I regeringens förslag till vårdvistelse har denna problematik inte fått någon tillfredsställande lösning.

Möjligheten att avtjäna delar av fängelsestraffet på ett vårdhem eller motsvarande bör enligt vår mening ses som en ömsesidig överenskommelse mellan den intagne och samhället. Därför bör det ställas upp villkor om en skyldighet att fortsätta behandlingen efter den överenskommelse man gjort då behandlingen påbörjades. Villkorlig frigivning bör inte komma i fråga innan den avtalade vårdtiden är genomförd. Den som avbryter behandlingen i förtid bör inte få tillgodoräkna sig tiden såsom avtjänad strafftid. Avbrottet i sig skall räknas som misskötsel och påverka tiden för villkorlig frigivning.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi här anfört.

4. Riskbedömning vid vistelse i halvvägshus, punkt 4 (c)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt såvitt avser 57 § andra stycket med ändringen att orden ”beaktansvärd” och ”allvarligt” skall utgå. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju29 yrkande 4 och avslår proposition 2005/06:123 i denna del.

Ställningstagande

I regeringens förslag till lagtext angående vistelse i halvvägshus anges att en sådan utslussningsåtgärd får beviljas den som har behov av särskilt stöd eller kontroll om det inte finns någon *beaktansvärd* risk för att han eller hon kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt *allvarligt* missköta sig. Enligt min mening bör vistelse i halvvägshus inte beviljas om det finns *någon* risk för att den som är i fråga för boende i halvvägshus kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller missköta sig. Orden *beaktansvärd* samt *allvarligt* bör därför tas bort i den föreslagna lagtexten i 57 § andra stycket lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

5. Fotboja vid vistelse i halvvägshus, punkt 5 (c)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om fotboja vid vistelse i halvvägshus. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju29 yrkande 5.

Ställningstagande

Den som vistas i ett halvvägshus får inte lämna halvvägshuset annat än på särskilt bestämda tider. Detta krav *kan* enligt regeringens förslag kontrolleras med elektroniska hjälpmedel, s.k. fotboja. Den som befinner sig i ett halvvägshus avtjänar fortfarande ett fängelsestraff, och därför måste säkerheten vara sträng. Fotboja bör därför vara ett krav för att få vistas i halvvägshus.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad jag här anför.

6. Utslussningsboenden, punkt 6 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utslussningsboenden. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:So698 yrkande 6.

Ställningstagande

På de flesta kriminalvårdsanstalter skall det finnas ett utslussningsboende där det frigivningsförberedande arbetet intensifieras. I utslussningsboendet kan kontakter byggas upp med familj, barn, arbetsmarknad och nätverk. Det handlar om att skapa relationer och bygga upp ett förtroende för att ha en möjlighet att få arbete vid frigivningen. Kontakter med övervakare skapas och sökandet efter bostad börjar. Det är viktigt att de dömda i alla avseenden förbereds och tränas inför sin kommande frigivning.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anför.

7. Utökad frigång, punkt 7 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen godkänner vad som anförs i reservationen om utökad frigång. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju29 yrkande 2 och 2005/06:Ju30 yrkande 2 och avslår proposition 2005/06:123 i denna del.

Ställningstagande

Det kan finnas anledning att i ett senare skede när den föreslagna individualiseringen av kriminalvården omsatts i praktisk gärning återkomma till frågan om möjligheten till s.k. utökad frigång. I dagsläget, då inget tydligt incitamentsystem finns på plats säger vi nej till utökad frigång. Det är viktigt att påföljder inte urholkas och att allmänheten uppfattar att de inte skiljer sig i någon större utsträckning från domstolarnas beslut. Utökad frigång enligt regeringens förslag leder enligt vår mening till en urholkning av fängelsestraffet och bör därför inte förekomma. Regeringens förslag om utökad frigång bör mot denna bakgrund avslås av riksdagen.

8. Intensivövervakning med elektronisk kontroll, punkt 8 (fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om intensivövervakning med elektronisk kontroll. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju29 yrkande 1, 2005/06:Ju459 yrkande 26 och 2005/06:Ju529 yrkande 29.

Ställningstagande

Utslussningsåtgärden intensivövervakning med elektronisk kontroll (s.k. IÖV-utsluss) har fallit mycket väl ut. Det är en betydligt mindre kostsam påföljdsform än fängelse som samtidigt ger den intagne goda möjligheter att upprätthålla social, familje- och arbetsmässig kontinuitet, vilket är oerhört betydelsefullt för hans eller hennes fortsatta liv och för deras familjer. Regeringen föreslår nu att IÖV-utslussningen i sin nuvarande utformning skall avvecklas. Vi anser att systemet skall vara kvar som det fungerar i dag. Det bör även vara möjligt att öka användningen av IÖV-utsluss för långtidsdömda.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi här anfört.

9. Förbättrad utslussningsverksamhet, punkt 9 (m)

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förbättrad utslussningsverksamhet. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju28 yrkande 11 och avslår motion 2005/06:Ju398 i denna del.

Ställningstagande

Fortfarande kommer många direkt från slutna avdelningar till friheten utan någon form av utslussning. Många intagna frigges dessutom till en markant sämre social situation i dag jämfört med för tio år sedan. Frigivningsförbe-

redelserna bör därför förbättras och de intagna bör i högre grad motiveras att delta i den verksamhet som kan ordnas. Det behövs ett bättre samarbete mellan anstalterna, frivården, socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anför.

10. Uppföljning av utslussningsåtgärder, punkt 10 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om uppföljning av utslussningsåtgärder. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju529 yrkande 31.

Ställningstagande

Kriminalvården bör i större utsträckning än i dag systematiskt följa upp och utvärdera utslussningsåtgärderna. Det är viktigt att kriminalvården har ett bra underlag för bedömningen av olika behandlingars och åtgärders effektivitet.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anför.

11. Uppskjuten villkorlig frigivning, punkt 11 (fp)

av Johan Pehrson (fp) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om uppskjuten villkorlig frigivning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju30 yrkande 1.

Ställningstagande

All misskötsamhet i anstalt skall föranleda konsekvenser. Dessa konsekvenser bör komma snabbt efter misskötsamheten, vilket inte är fallet med regeringens förslag om senareläggning av den villkorliga frigivningen. Eftersom förslaget inte innehåller några andra verkningsfulla konsekvenser av misskötsamhet anser vi att det är nödvändigt att föreslå att även enskild misskötsamhet skall föranleda senareläggning av den villkorliga frigiv-

ningen. Det bör således krävas en lägre grad av misskötsamhet än vad regeringen föreslår för att senareläggning av villkorlig frigivning skall kunna komma i fråga.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi här anfört.

12. Halvtidsfrigivning, punkt 12 (c)

av Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om halvtidsfrigivning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju29 yrkande 3 och 2005/06:Ju532 yrkande 35 och avslår motionerna 2004/05:Ju378 yrkande 4, 2004/05:Ju424 yrkande 18, 2005/06:Ju366 yrkande 2 och 2005/06:Ju562 yrkande 15.

Ställningstagande

Jag anser att domstolen bör kunna utdöma möjlighet till villkorlig frigivning efter avtjänande av halva strafftiden. Det skall kunna ske i de fall där domstolen bedömer att det inte finns något skyddsbehov för samhället och att den dömde inte riskerar att återfalla i brott. Ett absolut krav för villkorlig frigivning efter halva strafftidens avtjänande är att den åtföljs av perfekt skötsamhet från den dömdes sida. Den intagne skall som förutsättning för frigivningen kunna förpliktas att vidta åtgärder för att försäkra att han eller hon inte återfaller i brott. Ett exempel på sådan kontrollåtgärd skulle kunna vara att en tidigare missbrukare i samband med villkorlig frigivning regelbundet lämnar urinprov. Skulle den dömde missköta sina ålägganden eller begå någon som helst form av brottslig verksamhet under sin villkorliga frigivning skall han eller hon omedelbart tillbaka till anstalt för att avtjäna resten av sin utdömda strafftid.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad jag här anfört.

13. Halvtidsfrigivning, punkt 12 (mp)

av Leif Björnlod (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om halvtidsfrigivning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju424 yrkande 18 och 2005/06:Ju562 yrkande 15, bifaller delvis motionerna 2004/05:Ju378 yrkande 4 och 2005/06:Ju366 yrkande 2 och avslår motionerna 2005/06:Ju29 yrkande 3 och 2005/06:Ju532 yrkande 35.

Ställningstagande

För att göra återanpassningen till samhället och ett liv fritt från kriminalitet möjlig behövs en mjuk övergång från anstaltstiden till samhället samt en fungerande frivård som aktivt arbetar med klienten under den villkorliga frigivningen. Jag anser mot denna bakgrund att möjligheten till villkorlig frigivning efter halva verkställighetstiden bör återinföras.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad jag här anfört.

14. Skötsamhet krav för villkorlig frigivning, punkt 13 (m)

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skötsamhet krav för villkorlig frigivning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju263, 2005/06:Ju308 yrkandena 1 och 2, 2005/06:Ju410 yrkande 13 i denna del och 2005/06:Ju530 yrkande 4.

Ställningstagande

Vår grundinställning är att utdömt fängelsestraff skall avtjänas, men det skall löna sig att vara skötsam under verkställighetstiden. Efter att två tredjedelar av strafftiden har avtjänats skall det därför vara möjligt att bli villkorligt frigiven. Hänsyn skall då tas till hur den dömda skött sig under fängelsetiden. Har den intagne skött sin tid på anstalten genom deltagande i programverksamhet, hållit sig borta från missbruk, skött permissionerna m.m. skall villkorlig frigivning vara möjlig. Vid allvarlig misskötsamhet, såsom rymning, bör frigivningen skjutas upp eller helt utebli, vilket innebär att den intagne får avtjäna hela strafftiden i anstalt.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad jag här anfört.

15. Kvaliteten inom kriminalvården, punkt 16 (kd, c)

av Johan Linander (c) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kvaliteten inom kriminalvården. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju459 yrkande 1.

Ställningstagande

Det stora antalet intagna som återfaller i brott visar bl.a. att svensk kriminalvård är en ineffektiv verksamhet som måste förändras. Kriminalvården har kommit att handla allt mindre om vård och alltmer om förvaring. Det är angeläget att belysa och söka förändra den rådande situationen, inte minst med tanke på alla de människor som berörs: brottsoffer, interner och deras familjer. Jag anser att kriminalvården måste utveckla mätmetoder som kan användas för att beskriva olika resultat som uppnås genom behandlings- och vårdarbetet. Kriminalvården bör också utveckla och förstärka sin analyskapacitet.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anfört.

16. Samverkan med andra myndigheter, punkt 17 (fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om samverkan med andra myndigheter. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju459 yrkandena 27 och 28 samt 2005/06:Ju529 yrkande 28.

Ställningstagande

Det behövs ett väl upparbetat samarbete mellan anstalterna och andra berörda aktörer, särskilt frivården, socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt arbetsförmedlingen. Vi anser att en socialsekreterartjänst bör knytas till varje anstalt. En sådan person skall kunna hjälpa till med myndighetskontakter och ta ett samlat grepp över de åtgärder som den intagne behöver stöd med, inte minst när det gäller bostadssituationen.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anført.

17. Verkställighetsplanering, punkt 18 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om verkställighetsplanering. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju459 yrkande 19 och 2005/06:Ju529 yrkande 1.

Ställningstagande

Individuella handlings- och vårdplaner skall upprättas för varje enskild individ senast vid ankomsten till anstalten. Dessa planer måste få högre status än i dag. Handlingsplanen bör utarbetas i samarbete mellan internen och utbildad, kvalificerad personal. I planen skall konkreta, realistiska delataper och mål som successivt kan uppnås av individen nedtecknas. Måluppfyllelsen i handlingsplanen bör ligga till grund för beslut om olika förmåner.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anført.

18. Kvinnor i kriminalvården, punkt 20 (fp)

av Johan Pehrson (fp) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i reservationen om kvinnor i kriminalvården. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju380 yrkande 7 och 2005/06:Ju529 yrkande 10 och bifaller delvis motionerna 2005/06:Ju366 yrkande 6, 2005/06:Ju560 och 2005/06:Ju562 yrkande 11.

Ställningstagande

Vi anser att kriminalvården måste anpassas mer för kvinnliga intagnas behov. Kvinnliga intagna har många gånger ett tungt missbruk samt kanske en partner som är kriminell och missbrukare. Flera av kvinnorna har bevittnat eller själva utsatts för våld eller sexuella övergrepp som barn.

Många fängslade kvinnor vill ha studiecirkelar om våld i familjen och hjälp för att de skall kunna förstå sin livssituation. När de kommer ut från fängelset väntar i många fall ett liv med fortsatt misshandel. Tiden inom kriminalvården måste också användas till att hjälpa och stödja dessa kvinnor. Vi kräver ett ökat stöd och hjälp till kvinnor som är dömda för brott och samtidigt lever i en relation med misshandel.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anfört.

19. Barn till intagna, punkt 21 (fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om barn till intagna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju529 yrkande 11 och 2005/06:So556 yrkande 8 och bifaller delvis motionerna 2005/06:Ju366 yrkandena 7 och 8 samt 2005/06:Ju562 yrkande 12.

Ställningstagande

Många intagna på anstalterna är också föräldrar. Barns möjligheter att skapa och upprätthålla ett gott förhållande till föräldrarna under anstaltstiden måste underlättas. Besöksrum och besökslägenheter anpassade till barns behov måste finnas vid fler anstalter. Modern teknik, som videokonferenser, skulle också kunna användas för att underlätta kontakten med familjen. Satsningarna inom kriminalvården på särskilda barnansvariga vid anstalter, för att stärka barnperspektivet inom kriminalvården, är positiva och bör omfatta fler anstalter. Kriminalvårdens och Socialstyrelsens samarbete för att förbättra situationen för barn till intagna bör följas upp.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anfört.

20. Barn till intagna, punkt 21 (v, mp)

av Rolf Olsson (v) och Leif Björlod (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om barn till intagna. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju366 yrkandena 7 och 8 samt 2005/06:Ju562 yrkande 12 och bifaller delvis motionerna 2005/06:Ju529 yrkande 11 och 2005/06:So556 yrkande 8.

Ställningstagande

Det är mycket viktigt att socialtjänsten tar aktiv del i stödet till familjen i de fall en förälder döms till vård eller fängelse. En förutsättning för att socialtjänsten skall kunna ge detta stöd är att de får veta vad som hänt. I dag har kriminalvården en skyldighet att underrätta socialtjänsten om ett barn riskerar att fara illa. Detta fungerar dåligt. Vi anser att en skyldighet att fråga den intagne huruvida han eller hon har barn vid första kontakten på häkte eller anstalt skall införas, och om så är fallet skall detta meddelas socialtjänsten.

Vidare bör det skapas rutiner som gör det möjligt för barnet att i större utsträckning nå sin förälder, att telefonsamtal till barnet skall vara kostnadsfria och att möjligheten för en förälder som är intagen i anstalt att nå sitt barn skall ges större vikt vid bedömningen av när en intagen får lov att ringa. Det är också viktigt att besök från barn och familjekontakter uppmuntras.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anför.

21. Självförvaltning, punkt 22 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om självförvaltning. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju459 yrkande 2 och bifaller delvis motion 2005/06:Ju562 yrkande 5.

Ställningstagande

Att vistas på anstalt innebär ett rutinmässigt liv med små möjligheter att ta personligt ansvar samt begränsade kontakter med omvärlden. Ett konkret problem som många interner själva identifierat och ser som en brist är den passivitet som lätt infinner sig då det omhändertagande som den intagne möter omfattar allt från väckning till matlagning och tvätt. Speciellt för de långtidsdömda fångarna kan acklimatiseringen till ett självständigt liv vara

mycket svår efter många år på anstalt. De intagna behöver därför ta ett ökat personligt ansvar för livet innanför murarna som en förberedelse för livet utanför murarna.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anfört.

22. Förmånssystem, punkt 23 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förmånssystemet. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 4, 2005/06:Ju459 yrkande 20 och 2005/06:Ju529 yrkandena 6, 7 och 9 samt avslår motion 2005/06:Ju562 yrkandena 8 och 9.

Ställningstagande

Möjligheterna till uppmuntran och motivation inom kriminalvården bör utökas. Gott uppförande skall premieras genom förmåner och liknande, samtidigt som misskötsel bör få tydliga konsekvenser. Ett nytt motivations-system med belöning och konsekvens bör därför införas. Vardagliga privilegier såsom tv i cellen kan tjäna som incitament till förbättringar. En egen tv kan vara den första belöningen för ett bra uppförande snarare än en självskriven rättighet. Vidare bör deltagande i behandling, studier, arbete eller annan organiserad verksamhet vara ett krav för ekonomisk ersättning. Ökad individualisering kräver också genomtänkta garantier för en rättssäker tillämpning av sanktionssystemet.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi här anfört.

23. Arbetsdrift, punkt 24 (m, fp)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om arbetsdrift. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06: Ju28 yrkande 5.

Ställningstagande

Kriminalvården skall enligt vår mening ha en tydlig arbetslinje. Många intagna saknar helt arbetslivserfarenhet i vanlig mening. Sysslolöshet blir till ett problem för många. Att ha arbetsuppgifter och skaffa sig sunda rutiner måste vara en central del av verksamheten. Studier eller behandlingsaktiviteter passar inte alla och upptar inte heller all tid som framför allt de långtidsdömda har. Vi vill återupprätta arbetslinjen, dvs. se till att anstalterna lägger mer kraft på att åstadkomma arbete inom ramen för sin verksamhet.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anfört.

24. Sysselsättning m.m., punkt 25 (m, fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om sysselsättning m.m. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju529 yrkande 8 och 2005/06:Ub384 yrkande 3 och avslår motionerna 2005/06:Ju512 och 2005/06:Ju562 yrkande 3.

Ställningstagande

Många intagna har inte ens grundläggande kunskaper i läsning och räkning och bör få möjlighet att reparera detta. Vi ställer oss positiva till såväl grund-, gymnasie- och universitetsutbildning på anstalt, med förbehållet att studerande bör visa resultat för att tillåtas fortsätta med studierna. För motiverade intagna bör det ordnas yrkesutbildning med lärlingsplatser som kan ge goda chanser till jobb efter avslutad utbildning och verkställt straff. Även möjligheterna till arbete på anstalt måste öka. De intagnas sysselsättningsplikt skall omfatta 40 timmar per vecka.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anfört.

25. Behandling, punkt 26 (m, fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om behandling. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 6, 2005/06:Ju381 yrkande 7, 2005/06:Ju410 yrkande 13 i denna del, 2005/06:Ju529 yrkandena 2–4 och 2005/06:Ju532 yrkande 34 och avslår motion 2005/06:Ju562 yrkandena 17 och 18.

Ställningstagande

Kriminalvårdens programverksamhet måste hålla en hög kvalitet och behandlingsinsatserna för särskilda grupper, såsom psykiskt sjuka personer, intagna med neuropsykiatriska funktionshinder, missbrukare m.fl., måste stärkas. Den behandling som ges måste vara långsiktig och ha kontinuitet. Det behövs en strategi i utbudet och dessutom måste de intagnas placering på anstalterna vara flexibel då de intagna har kommit olika långt i programverksamheten. För att uppnå bästa möjliga resultat måste programverksamheten utvärderas, följas upp och kvalitetssäkras. Detta bör lämpligen ske i samverkan med forskare och andra experter inom de relevanta områdena. Våra förslag om ökade inslag av entreprenad inom kriminalvården bidrar till att vårdinnehållet får ett tydligare inslag av professionalism.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anfört.

26. Motivationsanstalter, punkt 28 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om motivationsanstalter. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju459 yrkande 4.

Ställningstagande

I stället för att bygga ett nytt fängelse bör man bygga om och bygga till de fängelser som finns. Verksamheten vid anstalterna skall ha en annan inriktning än i dag med indelning i motivationsavdelningar och utslussnings-

boenden. De flesta fängelser bör göras om till motivationsanstalter med tre steg. I steg ett införs dagliga drogtester, alla intagna ges möjlighet att delta i behandlingsprogram mot missbruk och kriminalitet som livsstil, kontakter initieras med föreningsliv, ideella organisationer och idrottsföreningar. De intagna skall ska sköta vardagliga saker som tvättning, städning och matlagning. I steg två införs grundliga anlags- och kunskapstester för att hitta en individuellt anpassad utbildning, schemalagda dagar för arbete och studier samt relationsskapande verksamhet med organisationer utanför anstalten. I steg tre finns ett utslussningsboende där det frigivningsförberedande arbetet intensifieras. I utslussningsboendet kan kontakter byggas upp med familj, barn och arbetsmarknad och organiserat samarbete med ideella sektorn. Det handlar om att skapa relationer och bygga upp ett förtroende för att ha en möjlighet att få arbete vid frigivningen. Kontakter med övervakare skapas och sökandet efter bostad börjar.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anför.

27. Psykiatrisk vård inom kriminalvården, punkt 29 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om psykiatrisk vård inom kriminalvården. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju281 yrkande 12, 2004/05:So518 yrkande 5 och 2005/06:Ju529 yrkandena 35 och 36 samt avslår motion 2004/05:Ju460.

Ställningstagande

Antalet intagna med psykiska problem på landets kriminalvårdsanstalter är stort, samtidigt som möjligheterna att inom kriminalvårdens ram erbjuda vård och behandling för dessa ofta är begränsade. Kriminalvården bör ges bättre möjligheter att ge dessa intagna det stöd och den rehabilitering som behövs för att de skall kunna återgå till ett normalt liv efter anstaltsvistelsen. Behandlingsinsatser för dessa personer måste utökas ordentligt. Men det måste också inrättas fler särskilda psykiatriska moduler i hela landet med fler platser speciellt för psykiskt sjuka. Sådana moduler bör också kunna knyta specialister som läkare med psykiatrisk kompetens till sig.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anför.

28. Neuropsykiatriska funktionshinder, punkt 30 (kd)

av Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om neuropsykiatriska funktionshinder. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju484 yrkande 4.

Ställningstagande

Sambandet mellan kriminalitet och neuropsykiatriska funktionshinder bör uppmärksammas, inte minst vid behandlingen inom kriminalvården. Personer med neuropsykiatriska funktionshinder bör så tidigt som möjligt uppmärksammas på ett bättre sätt än vad som är fallet i dag. Kunskapsläget måste snabbt förbättras och nya kunskaper tillämpas.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anför.

29. Kostnad för utvisads hemresa, punkt 31 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kostnad för utvisads hemresa. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju206 och 2005/06:Ju459 yrkande 16.

Ställningstagande

Det är stötande att kriminalvården inte har befogenhet att utan den intagnes samtycke använda innehållna medel för att täcka kostnaderna för den utvisningsdömdes hemresa. Detta innebär att den dömdes skyldighet att betala, som följer av stadgandet i 9 kap. 1 § utlänningslagen, inte kan upprätthållas. En sådan möjlighet att innehålla medel bör införas för kriminalvården.

Regeringen bör ges i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu har anför.

30. Tillgång till pass, punkt 33 (m, kd, c)

av Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tillgång till pass. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju205 och 2005/06:Ju459 yrkande 18.

Ställningstagande

Den som blir intagen på en kriminalvårdsanstalt bör, oavsett straffets längd, lämna in sitt pass för att vid frigivningen få det tillbaka. Skulle det vara så att den intagne inte hittar eller vägrar att lämna in sitt pass skall detta förklaras ogiltigt. Detta för att förhindra att de som dömts till fängelse olovligen lämnar landet under strafftiden eller att passet kommer i orätta händer.

Regeringen bör ges i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu har anfört.

31. Kontrollåtgärder i anstalt, punkt 34 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om kontrollåtgärder i anstalt. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 7, 2005/06:Ju459 yrkandena 29 och 30, 2005/06:Ju469 yrkande 2, 2005/06:Ju480 yrkande 15 och 2005/06:Ju529 yrkandena 19, 24 och 25.

Ställningstagande

Ett angeläget mål för kriminalpolitiken måste vara att hålla anstalter och häkten fria från droger. Pågående missbruk på anstalter och häkten är oacceptabelt. Det bidrar till fortsatt kriminalitet under fängelsetiden, våld och oro mellan de intagna och undergräver deras möjligheter att anpassa sig till ett liv i frihet efter avtjänat straff. Det behövs resurser och ökade möjligheter att på ett effektivt sätt kontrollera att drogfriheten efterlevs. Urin-

provtagning och andra kontrollåtgärder bör användas i större utsträckning än i dag vid misstanke om missbruk. Det är enligt vår mening oacceptabelt att intagna som vägrar att lämna urinprov får lindrigare disciplinära påföljder än de som konstateras ha brukat droger under anstaltsvistelsen.

Effektivare åtgärder för att stoppa införseln av narkotika och andra förbjudna föremål på anstalter och häkten måste också vidtas. Inpasserande till anstalterna bör i större utsträckning kontrolleras genom kroppsvisitation. Vidare bör en översyn av reglerna för besök vid fängelserna samt hur dessa regler tillämpas göras. En stor del av den narkotika som kommer in på anstalterna förs in av anhöriga till de intagna i samband med besök. Genom att inrätta besöksrum i vilka det är möjligt att hålla den intagne och besökaren åtskilda kan en del av denna införsel stoppas. Härigenom möjliggörs också besök i de fall det annars, på grund av dokumenterat missbruk, inte vore möjligt. Narkotikahundar bör också användas i större omfattning än vad som sker i dag. Totalförbud mot mobiltelefoner bör gälla inom fängelseområdena. Det är även angeläget att utrustning för utstörning av mobiltelefoner installeras och tas i bruk på fler anstalter än i dag.

Vidare måste insatserna inom kriminalvården för att motverka och splittra de s.k. fängelsegängen skärpas. Särskilt utbildad personal, speciellt inom säkerhetsanstalterna, behöver kartlägga och arbeta strukturerat mot fängelsegång.

Dessutom bör skalskyddet förbättras, t.ex. genom att ett nät spänns upp över vissa anstaltsområden för att förhindra att vapen och andra otillåtna föremål kastas in till de intagna. Det bör också finnas tillgång till särskilt säkerhetsutbildad personal på varje anstalt.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anfört.

32. Fångombudsman m.m., punkt 35 (v)

av Rolf Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om fångombudsman m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju366 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Det finns i dag ett flertal internationella konventioner som reglerar förhållandena på fängelser och skyddet för mänskliga rättigheter för interner. Dessutom innehåller vår grundlag flera rättigheter, vilka givetvis även gäl-

ler dem som sitter i våra fängelser. Det finns exempel på områden där det är tveksamt om skyddet för vissa av de intagnas rättigheter respekteras. Det är t.ex. tveksamt om de begränsningar som råder i möjligheten att bilda förtroenderåd är förenliga med skyddet för de intagnas föreningsfrihet. Jag anser att en översyn över hur de mänskliga rättigheterna tas till vara för intagna på anstalt bör göras.

Det behövs vidare någon som aktivt kan arbeta med skyddet av de intagnas rättigheter. I Storbritannien har det införts en fångombudsman som arbetar med dessa frågor. Detta har fått mycket positiva effekter för internerna, men även för anstaltsledningarna, och har bidragit till att få en bättre fungerande verksamhet för alla parter. En utredning bör snarast undersöka förutsättningarna för att tillsätta en fångombudsman i Sverige.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anför.

33. Kriminalisera rymning, punkt 36 (fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om att kriminalisera rymning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju30 yrkande 3, 2005/06:Ju235, 2005/06:Ju251, 2005/06:Ju271 yrkande 1, 2005/06:Ju283, 2005/06:Ju308 yrkande 3, 2005/06:Ju340, 2005/06:Ju343, 2005/06:Ju459 yrkande 17, 2005/06:Ju469 yrkande 1 och 2005/06:Ju529 yrkande 26.

Ställningstagande

Rymning från en anstalt är en så allvarlig misskötsamhet att denna bör utgöra ett brott och därmed hanteras inom det straffrättsliga systemet. Detta skulle vara en tydlig signal till både samhälle och intagna att det inte är acceptabelt att rymma. Rymningar kostar stora belopp för polisen – pengar som borde användas på annat håll.

Det får ankomma på regeringen att återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu har anför.

34. Elektronisk fotboja vid permission, punkt 37 (m, fp, kd)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om elektronisk fotboja vid permission. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju271 yrkande 2, 2005/06:Ju459 yrkande 14 och 2005/06:Ju529 yrkande 30 och avslår motion 2005/06:Ju366 yrkande 9.

Ställningstagande

Det är viktigt att kontrollen av intagna som tillåts vistas utanför anstalten, t.ex. vid permission, är effektiv. Vi anser att de erfarenheter som gjorts vid verkställighet i form av intensivövervakning med elektronisk kontroll skulle kunna användas även i andra sammanhang. Så skulle t.ex. elektronisk övervakning kunna införas som en extra säkerhetsåtgärd vid permission. Särskilt intressant är utvecklingen av GPS-teknik på området. Genom att förse fången med en fotboja som kan spåras med hjälp av GPS-teknik kan risken för rymningar minska och göra det betydligt lättare att återföra en rymning till fängelset.

Regeringen bör snarast låta undersöka möjligheten att genomföra en provverksamhet med intensivövervakning i samband med bl.a. permission. Om en sådan verksamhet visar sig kräva lagstiftning bör regeringen snarast återkomma till riksdagen med förslag till erforderliga lagändringar.

35. Långtidspermission, punkt 38 (mp)

av Leif Björnlod (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om långtidspermission. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju562 yrkande 14.

Ställningstagande

Utslussningsverksamheten behöver förbättras. Inom ramen för den frihetsberövande påföljden bör i möjligaste mån den enskilde successivt flyttas från mer slutna former till öppnare. För att göra återanpassningen till samhället och ett liv fritt från kriminalitet möjlig behövs en mjuk övergång

från anstaltstiden till samhället. Fler långtidsdömda bör kunna successivt slussas ut i öppnare former och möjligheterna att erhålla långtidspermission bör återinföras.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad jag här anför.

36. Kriminalvårdens personal, punkt 39 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 39 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om kriminalvårdens personal. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 9, 2005/06:Ju459 yrkandena 5 och 22, 2005/06:Ju529 yrkande 27 i denna del och 2005/06:Ju532 yrkande 32 och avslår motionerna 2005/06:Ju366 yrkande 1, 2005/06:Ju398 i denna del, 2005/06:Ju494 och 2005/06:Ju562 yrkande 2.

Ställningstagande

Kriminalvårdspersonalens arbete måste uppvärderas och de måste ges bättre och mer kontinuerlig utbildning. Detta har betydelse, inte bara för att öka personalens allmänna kunskapsnivå, utan också för att skapa bättre förutsättningar för nytänkande och förändring inom kriminalvården. Det bör övervägas om man skall införa en särskild kriminalvårdsutbildning.

Personalens arbetsuppgifter bör renodlas till att vara endera vårdande eller myndighetsutövande. De som arbetar med vård och behandling bör inte även besluta om visitationer, restriktioner och övriga repressiva inslag.

Det får ankomma på regeringen att beakta vad vi nu anför i samband med beredningen av Kriminalvårdskommitténs betänkande.

37. Psykiater i kriminalvården, punkt 40 (fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om psykiater i kriminalvården. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:Ju466 yrkande 2, 2005/06:Ju459 yrkande 3 och 2005/06:Ju529 yrkande 5.

Ställningstagande

En förutsättning för att innehållet under tiden i anstalten skall vara effektivt och av god kvalitet, är att det finns tillräckligt med personal med rätt kompetens. Inte minst behandlingsverksamheten kräver ökad tillgång till specialutbildade medarbetare som psykologer, psykiatriker och socionomer.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder som tillgodoser vad vi här anfört.

38. Sekretess för kriminalvårdens personal, punkt 43 (fp)

av Johan Pehrson (fp) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 43 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om sekretess för kriminalvårdens personal. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju529 yrkandena 21 och 22.

Ställningstagande

Många anställda inom kriminalvården utsätts för hot och våld, även under sin fritid, och i flera fall har fängelsegången kartlagt personalens familjer. Därför måste sekretesskyddet för personalen inom kriminalvården öka. Vidare bör kontrollen av kriminalvårdens personal förbättras. Korruption och annan brottslig verksamhet från personalens sida måste motarbetas kraftigt. Det bör både vid anställning och senare under anställningsperioden vara möjligt att göra kontroller i belastnings- och misstankeregistren samt hos kronofogdemyndigheten undersöka eventuell förekomst av skulder.

Det får ankomma på regeringen att låta utreda dessa frågor och återkomma till riksdagen med ett lagförslag som tillgodoser vad vi nu har anfört.

39. Entreprenörskap inom kriminalvården, punkt 44 (m, c)

av Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om entreprenörskap inom kriminalvården. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 10, 2005/06:Ju410 yrkande 14 och 2005/06:Ju459 yrkande 23, bifaller delvis motion 2005/06:Ju562 yrkande 4 och avslår motion 2005/06:Ju450 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Enligt vår uppfattning är tiden nu mogen att påbörja försök med att bedriva kriminalvård på entreprenad. Privata anstalter förekommer både i USA och Storbritannien, och har där visat sig mycket framgångsrika. Vi anser att privata inslag bör prövas även på svenska anstalter. Att privatisera hela anstalter bör dock inte bli aktuellt.

När verksamhet på en anstalt läggs ut på entreprenad, måste naturligtvis myndighetsutövning urskiljas, eftersom denna inte kan läggas ut på privata aktörer. Att på detta sätt skilja på rollerna är bra eftersom man därigenom får en tydlig uppdelning mellan olika personers roller i anstalten. De som arbetar med vård och behandling bör inte även besluta om visitationer, restriktioner och övriga repressiva inslag. En uppdelning av rollerna torde även komma att underlätta arbetet med rehabiliteringen av de intagna.

Försöksverksamheten bör naturligtvis utvärderas noga efter en tid.

Det får ankomma på regeringen att låta utreda förutsättningarna för att bedriva kriminalvård på en eller flera anstalter på entreprenad.

40. Behandling för sexualbrottsdömda, punkt 45 (m, kd)

av Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om behandling för sexualbrottsdömda. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju350 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Ju459 yrkandena 11 och 12.

Ställningstagande

Relevant medicinering och behandling som fordras för att den dömda skall rehabiliteras och inte återfalla i grova brott skall kunna vara en förutsättning för den villkorliga frigivningen. Det kan avse t.ex. vissa sexualbrottsdömda eller andra våldsdömda med kraftig aggressivitet.

Det får ankomma på regeringen att låta utreda en sådan ordning och återkomma till riksdagen med ett lagförslag i frågan.

41. Behandling för män som misshandlar kvinnor, punkt 46 (m, fp, kd, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om behandling för män som misshandlar kvinnor. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju380 yrkande 23 och avslår motionerna 2005/06:Ju306 yrkande 3, 2005/06:Ju378 yrkande 6, 2005/06:Ju422 yrkande 7 och 2005/06:Ju427 yrkande 2.

Ställningstagande

Män som misshandlar kvinnor måste på olika sätt få hjälp att bryta sitt destruktiva beteende. Männerna måste få tillräcklig och adekvat hjälp och behandling i fängelse respektive inom frivården. Annars är risken för återfall i brott stor. Vidare måste samarbetet mellan bl.a. kriminalvården, kommunerna, polisen samt mans- och kvinnojourerna förbättras. Det är angeläget att olika myndigheter och organisationer samverkar för att bekämpa och förebygga våld i nära relationer. Behandling för misshandlande män bör i större utsträckning kunna utdömas i kombination med skyddstillsyn, bl.a. som kontraktsvårdspåföljd.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder med anledning av vad vi nu anfört.

42. Överförande av verkställighet av fängelsestraff, punkt 47 (m, fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 47 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om överförande av verkställighet av fängelsestraff. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju28 yrkande 8, 2005/06:Ju207, 2005/06:Ju410 yrkande 12, 2005/06:Ju486 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Ju529 yrkande 39 och bifaller delvis motion 2005/06:Ju550.

Ställningstagande

Belastningen på de svenska anstalterna måste minskas, och den dömda måste få ökade förutsättningar för återanpassning till samhället och familj i hemlandet. Det bör bl.a. därför eftersträvas att så många som möjligt av dem som döms till utvisning också verkställer sitt straff i hemlandet. Trots förekomsten av konventioner och bilaterala avtal är det vanligt att fängelse-dömdas verkställighet inte kan överföras, främst beroende på omfattande byråkrati och pappersexercis.

Regeringen bör verka mer kraftfullt, såväl i Sverige som internationellt, för att tillse att de ingångna avtalen fungerar också i praktisk handling. Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder med anledning av vad vi nu anfört.

- 43. Ersättning till lekmanövervakare, punkt 48 (m, fp, kd, c)**
av Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m), Karin Granbom (fp) och Olle Sandahl (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 48 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ersättning till lekmanövervakare. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:Ju459 yrkande 10 och 2005/06:Ju529 yrkande 27 i denna del.

Ställningstagande

Lekmanövervakare har en viktig uppgift i samhället. Trots det är de alltför få för att fylla det behov som finns. Några av orsakerna är ineffektiva administrativa system och en alltför låg ersättning för uppdraget. Ersättningen är på en nivå som är så låg att det närmast ger en signal om att uppdraget inte anses vara viktigt. Det är hög tid att lekmanövervakarnas insatser tas till vara på ett bättre sätt och att statusen på uppgiften höjs. Ersättningen bör ses över och höjas så att summan upplevs som en rimlig ersättning för uppdraget.

Det får ankomma på regeringen att vidta åtgärder i enlighet med vad vi nu anfört.

44. En ny europeisk fängelsekonvention, punkt 49 (fp, c)

av Johan Pehrson (fp), Johan Linander (c) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en ny europeisk fängelsekonvention. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju529 yrkande 40.

Ställningstagande

Trots att internationella överenskommelser träffats, bl.a. inom Europarådet, om hur personer i häkte och fängelse bör behandlas verkar många europeiska regeringar ha svårt att ta till sig kritik om brister och missförhållanden i dessa avseenden. Inte ens Sverige har undgått kritik för sådana brister.

Sverige bör inom ramen för Europasamarbetet verka för att en ny konkret och modern fängelsekonvention med klara miniminormer inom en snar framtid utarbetas.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder i enlighet med vad vi nu anfört.

45. Nationellt underrättelsecentrum, punkt 51 (fp)

av Johan Pehrson (fp) och Karin Granbom (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om nationellt underrättelsecentrum. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Ju529 yrkande 20.

Ställningstagande

Vi vill att kriminalvården skall ingå i ett nationellt, myndighetsövergripande underrättelsecentrum, som vi vill inrätta. Ökat informationsutbyte mellan kriminalvården och övriga brottsbekämpande myndigheter är nödvändigt för att förstärka såväl den yttre som den inre säkerheten på anstalterna. Genom att samla och utveckla de brottsbekämpande myndigheternas gemensamma underrättelsearbete på nationell nivå vid ett ställe kortas informationsvägarna. Kriminalvården skall ingå i detta arbete, bl.a. för att kunna arbeta effektivt mot de s.k. fängelsegängen.

Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder i enlighet med vad vi nu anfört.

Särskilda yttranden

1. Frigång, punkt 2 (m)

Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m) anför:

Vi anser att kriminalvården skall ha en tydlig arbetslinje, och det är positivt att intagna skall ha möjlighet att beviljas frigång för planerad och strukturerad introduktion i arbetslivet. Vi utgår från att Kriminalvården vid bedömningen av om frigång skall beviljas, då bl.a. risken för att den enskilde allvarligt kommer att missköta sig skall övervägas, kommer att ta hänsyn till den enskildes skötsamhet under tiden i anstalt.

2. Halvtidsfrigivning, punkt 12 (v)

Rolf Olsson (v) anför:

Under en längre tid har utvecklingen gått mot längre och längre strafftider. Jag anser att detta är en skrämmande och kontraproduktiv utveckling. Det finns ingen forskning som tyder på att längre straff och hårdare tag leder till lägre brottslighet eller färre återfall efter avtjänat straff. De flesta forskare hävdar i stället motsatsen.

Jag anser därför att det bör övervägas att återinföra halvtidsfrigivning som norm inom kriminalvården. Som ett första steg för att genomföra detta för alla anser jag att halvtidsfrigivning skall införas för förstagångsdömda, där det är allra viktigast att bryta ett mönster. Mot bakgrund av de utökade möjligheter till olika utslussningsåtgärder som föreslås i nu aktuell proposition väljer jag emellertid att inte nu reservera mig till förmån för Vänsterpartiets motioner i denna del.

3. Kvinnor i kriminalvården, punkt 20 (v)

Rolf Olsson (v) anför:

Kriminalvården är en klart mansdominerad värld där den manlige intagne i dag utgör den norm som verksamheten är uppbyggd kring. I dag finns varken kunskap om eller beredskap för kvinnors särskilda situation och behov. Detta gäller såväl lokalers utformning och motiveringsarbetets upplägg, som de sjukvårdsresurser som tillhandahålls.

Frivården har en särskilt betydelsefull roll när det gäller kvinnor som begår brott, då en stor andel av kvinnorna inom kriminalvården döms till påföljder under frivårdens ansvarsområde. Det har på vissa håll utvecklats program och verksamheter för kvinnor, men trots detta har inte kvinnors särskilda behov fått ett tillräckligt starkt genomslag inom frivårdens verksamhet. Därför måste kunskapen om och arbetet med förståelsen för kvin-

nors särskilda behov intensifieras och utvecklas. Eftersom frågan är under beredning väljer jag att inte reservera mig. Jag förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad jag nu anfört i det fortsatta arbetet.

4. Självförvaltning, punkt 22 (mp)

Leif Björnlod (mp) anför:

Jag anser att man bör se över möjligheterna för intagna att arbeta självföreltande under sin tid på anstalten. De intagna kan t.ex. få marknadsmässiga löner mot att de betalar marknadsmässiga kostnader för kost och logi. Mot denna bakgrund bör möjligheterna att motivera interner att klara sig själva och i så hög grad som möjligt även under straffverkställighet leva ett så normalt liv som möjligt, inkluderat t.ex. normala vardagssysslor, utredas. Eftersom frågan om självföreltning är under beredning väljer jag att inte reservera mig. Jag förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad jag nu anfört i det fortsatta arbetet.

5. Sysselsättning m.m., punkt 25 (mp)

Leif Björnlod (mp) anför:

Kriminalvården skall kunna erbjuda frihetsberövade ett meningsfullt arbete. Olika anstalter kan erbjuda olika former av arbete. I så hög grad som möjligt bör den enskilde placeras (eller omplaceras) på anstalter där den enskildes färdigheter och kunskaper svarar mot de arbeten och de arbetsuppgifter som erbjuds. På flera håll inom kriminalvården motsvarar inte sysselsättningen de behov som finns. Eftersom frågan är under beredning väljer jag att inte reservera mig. Jag förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad jag nu anfört i det fortsatta arbetet.

6. Behandling, punkt 26 (mp)

Leif Björnlod (mp) anför:

De programverksamheter som bedrivs inom kriminalvården, särskilt på våra anstalter, är nödvändiga för att söka minimera risken för återfall samt för att söka ge den internerade instrument och kunskap för att kunna leva i frihet utan brott med ökad livskvalitet. För att vi skall ha en fungerande kriminalvård krävs forskning som på ett kvalificerat vis och med vetenskapliga metoder kan utveckla och säkerställa den bedrivna verksamheten. Vi anser att forskningen bör prioriteras högre än i dag. Kriminalvårdens verksamhet måste utgå ifrån vetenskapligt beprövade och utvärderade metoder. Eftersom frågan är under beredning väljer jag att inte reservera mig. Jag förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad jag nu anfört i det fortsatta arbetet.

7. Rehabilitering och återanpassning, punkt 27 (mp)

Leif Björnlod (mp) anför:

Resursbristen inom kriminalvården drabbar i dag programverksamheten för rehabilitering och återanpassning till samhället. Intagna och personal på anstalter vittnar om att klimatet hårdnat samt att frigivningssituationen är tuffare i dag än tidigare. Det är svårare att få bostad och arbete samt att få ett socialt fungerande liv efter frigivningen, och det finns ett behov av att programverksamheten på anstalterna ytterligare utvidgas och individualiseras. Därför är det viktigt att de ekonomiska satsningar som i framtiden riktas till kriminalvården koncentreras på rehabiliteringen och återanpassningen av de intagna. Eftersom frågan är under beredning väljer jag att inte reservera mig. Jag förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad jag nu anfört i det fortsatta arbetet.

8. Tillgång till pornografi, punkt 32 (m, fp, c)

Johan Pehrson (fp), Beatrice Ask (m), Johan Linander (c), Cecilia Magnusson (m), Hillevi Engström (m) och Karin Granbom (fp) anför:

Sexualbrottslingar bör inte ha tillgång till pornografisk litteratur på anstalten. Det kan antas att sådan litteratur avsevärt kan försvåra behandlingen för dessa intagna. Mot bakgrund av att man vid en reglering av denna fråga måste ta hänsyn bl.a. till skyddet för informationsfriheten och då frågan är under beredning väljer emellertid vi att inte nu reservera oss. Vi förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad vi nu anfört i det fortsatta arbetet.

9. Kriminalisera rymning, punkt 36 (m)

Beatrice Ask (m), Cecilia Magnusson (m) och Hillevi Engström (m) anför:

Vad gäller rymning föreslår regeringen att en enstaka rymning i vissa fall kan vara tillräcklig för att synnerliga skäl mot villkorlig frigivning skall anses föreligga. Kriminalvårdskommittén har gjort bedömningen att rymning kan sanktioneras tillräckligt genom det förmånsystem samt möjligheterna att skjuta upp villkorlig frigivning som föreslås i kommitténs betänkande. Vi anser att det viktiga inte är vilken rättslig sanktion en rymning föranleder utan att konsekvenserna för den som rymmer är tillräckligt ingripande. Mot denna bakgrund, och då frågan är under beredning, väljer vi att inte nu reservera oss. Vi förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad vi nu anfört i det fortsatta arbetet.

10. Elektronisk fotboja vid permission, punkt 37 (v)

Rolf Olsson (v) anför:

Möjligheten för utvisningsdömda intagna att få permission är små eftersom risken för att de avviker ofta bedöms som för stor. En sådan ordning är enligt min mening både inhuman och orimlig. Det leder bl.a. till att de intagna aldrig ges tillfälle att träffa sina anhöriga under naturliga former utanför anstalten. Ett sätt att möjliggöra permissioner för denna grupp av intagna skulle kunna vara att införa intensivövervakning med elektronisk kontroll, s.k. fotboja, i samband med permissioner. Eftersom frågan är under beredning väljer jag att inte reservera mig. Jag förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad jag nu anfört i det fortsatta arbetet.

11. Kriminalvårdens personal, punkt 39 (v)

Rolf Olsson (v) anför:

Det bör skapas en särskild utbildning för att utbilda personer till kriminalvårdare. Ett så krävande yrke kräver en vidare utbildning än vad som kan erbjudas inom kriminalvårdens egen försorg. En sådan utbildning skulle också uppvärdera vårdaryrket. De problem som uppstår när vårdaryrket ofta ses som ett genomgångsyrke skulle minska. En möjlighet torde vara att skapa en särskild inriktning inom Socialhögskolans regi under rubriken Socialt arbete med inriktning på kriminalvård. Eftersom frågan är under beredning väljer jag att inte reservera mig. Jag förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad jag nu anfört i det fortsatta arbetet.

12. Spetskompetens inom kriminalvården, punkt 41 (mp)

Leif Björnlod (mp) anför:

Kompetensen hos kriminalvårdens personal måste utvecklas, och kriminalvården måste tillföras personal med spetskompetens. Det är dessutom viktigt att statusen för denna yrkesgrupp höjs i samband med detta. Kunskap om en sådan utveckling tas med fördel från forskning. Kriminalvårdarna är en vital och grundläggande del av kriminalvården. Eftersom frågan är under beredning väljer jag att inte reservera mig. Jag förutsätter emellertid att regeringen beaktar vad jag nu anfört i det fortsatta arbetet.

13. Entreprenörskap inom kriminalvården, punkt 44 (mp)

Leif Björnlod (mp) anför:

Det kan finnas skäl för att i större utsträckning anlita aktörer utanför kriminalvården för vård och behandling av klienter. Erfarenheter som finns hos ideella organisationer, rörande t.ex. utslussningsmetoder, bör i större utsträckning kunna omsättas i praktiken, bl.a. genom att dessa organisationer erbjuds att ansvara för delar av utslussningen från anstalt. Eftersom det redan i dag är möjligt att inom kriminalvården anlita icke offentliga

vårdgivare och då regeringen i nu aktuell proposition föreslår att s.k. halv-vägshus, liksom tidigare vårdhem för § 34-vård, skall kunna drivas privat, väljer jag att inte reservera mig till förmån för Miljöpartiets motion i denna del.

14. Behandling för män som misshandlar kvinnor, punkt 46 (v, mp)

Rolf Olsson (v) och Leif Björnlod (mp) anför:

Det är viktigt att ge den dömda vård och behandling med hänsyn tagen till förövarens bakgrund, brott och personlighet. När det gäller män som fällt för övergrepp mot kvinnor är en problematisering av mansrollen en viktig del av dessa behandlingsprogram. Alla verksamheter och behandlingsprogram riktade till män som slår måste, i linje med regeringens jämställdhetspolitik, vara baserat på en könsmaktsförståelse av våldet. På samma sätt måste utvärderingar som görs av behandlingarna ta könsmaktsperspektivet i beaktande. Mot den bakgrunden måste pågående verksamheter utvärderas. Vidare måste regeringen ta ansvar för att det stöd och den behandling som erbjuds från samhällets sida är kvalitetssäkrad. Regeringen bör ta fram ett handlings- och åtgärdsprogram som syftar till att män skall ta ansvar för det våld de utövar. Redan i dag görs mycket inom kriminalvården för att utveckla behandlingen för denna grupp av klienter. Mot denna bakgrund, och då vi utgår från att regeringen i den fortsatta översynen av kriminalvården beaktar de synpunkter som vi nu fört fram, väljer vi att inte reservera oss i denna fråga.

15. Diskriminering inom kriminalvården, punkt 50 (mp)

Leif Björnlod (mp) anför:

Det är viktigt att motverka all form av diskriminering inom kriminalvården. Bland annat är främlingsfientlighet och diskriminering mot homosexuella, bisexuella samt transpersoner (s.k. HBT-personer) i dag vanligt på anstalter. Diskriminering på anstalterna måste motverkas med en personalpolitik där en mångfaldsplan tar hänsyn till dessa faktorer. All personal inom kriminalvården måste motverka alla former av diskriminering inom ramen för sitt arbete. Det behöver upprättas en handlingsplan mot diskriminering på anstalterna. Det skall inte vara acceptabelt att trakasserier eller liknande förekommer mellan interner. Programverksamheten behöver uppmärksamma olika former av diskriminering i samhället för att väcka insikt och ingjuta större kunskap hos interner om samhällets problem. Kriminalvårdens programverksamhet skall omfatta även en mångfaldsplan för programverksamheten där diskrimineringsgrunder samt HBT-perspektivet finns med. Homosexuellas, bisexuellas samt transpersoners rättigheter måste tillvaratas inom kriminalvården. Vårdare och övrig personal i kriminalvården måste få ökad kunskap i HBT-frågor.

Jag utgår från att Kriminalvården i större utsträckning än i dag kommer att uppmärksamma dessa frågor, och jag väljer att inte reservera mig till förmån för Miljöpartiets motion i denna del.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2005/06:123 En modernare kriminalvårdslag:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Följdmotioner

2005/06:Ju28 av Beatrice Ask m.fl. (m):

1. Riksdagen avslår proposition 2005/06:123 och ålägger regeringen att återkomma med ett sammanhållet förslag till ny lag om kriminalvård i anstalt.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med ett mer preciserat förslag till vårdvistelse i enlighet med vad som anförs i motionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om planerad introduktion i arbetslivet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om motivation och konsekvens inom kriminalvården.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återupprättande av arbetslinjen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättrad programverksamhet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bekämpa missbruket på anstalterna.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om platsbristen på landets fängelser.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om personalens roller och utbildning.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett ökat entreprenörskap inom kriminalvården.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad utslussningsverksamhet.

2005/06:Ju29 av Johan Linander m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att IÖV-utslussning skall vara kvar på samma sätt som det fungerar i dag.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avslå förslaget om utökad frigång (58 §).
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att domstol skall kunna döma till möjlig halvtidsfrigivning när det inte bedöms finnas något skyddsbehov för samhället och någon återfallsrisk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det inte skall finnas någon risk för att den som är aktuell för vistelse i halvvägshus kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig för att vistelse i halvvägshus skall beviljas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla som vistas i halvvägshus skall ha fotboja (IÖV).

2005/06:Ju30 av Karin Granbom m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lägre grad av misskötsamhet för att kunna senarelägga villkorlig frigivning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avvakta med att införa utökad frigång.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalisera rymning.

2005/06:Ju31 av Peter Althin m.fl. (kd):

Riksdagen avslår proposition 2005/06:123.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:Ju281 av Maud Olofsson m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättrad psykiatrisk vård inom kriminalvården, bl.a. genom relevant programbehandling och specialenheter.

2004/05:Ju378 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjlighet till halvtidsfrigivning skall införas för dem som första gången döms till fängelsestraff.

2004/05:Ju424 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

18. Riksdagen beslutar att återinföra villkorlig frigivning efter straffets halva tid.

2004/05:Ju460 av Catherine Persson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av missbruksvård och psykiatrikompetens i kriminalvården.

2004/05:Ju466 av Peter Althin m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler psykiatrer i kriminalvården.

2004/05:So518 av Birgitta Carlsson och Viviann Gerdin (båda c):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mer psykiatrisk vård inom kriminalvården.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:Ju201 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättandet av speciella anstalter för personer som dömts till utvisning.

2005/06:Ju205 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de intagna på anstalt skall fråntas sitt pass.

2005/06:Ju206 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kostnaderna för hemresa för person som dömts till utvisning.

2005/06:Ju207 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utländska medborgares avtjänande av fängelsestraff.

2005/06:Ju235 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en skärpning av straffet vid rymning.

2005/06:Ju249 av Lars-Ivar Ericson och Birgitta Carlsson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om andlig vård vid häkten och fängelser.

2005/06:Ju251 av Peter Danielsson (m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring så att det blir straffbart att rymma från svenska fängelser.

2005/06:Ju263 av Bertil Kjellberg och Ulf Sjösten (båda m):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av reglerna om villkorlig frigivning i 26 kap. brottsbalken enligt vad i motionen anförs.

2005/06:Ju271 av Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att införa straff vid rymning i enlighet med vad i motionen anförs.
2. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om att införa GPS-bevakning av tungt kriminella personer vid permissioner.

2005/06:Ju283 av Bengt-Anders Johansson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det skall vara brottsligt att rymma från kriminalvårdsanstalt.

2005/06:Ju297 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intagna på fängelser och rättspsykiatriska anstalter som döms för sexualbrott ej skall ha rätt att ta del av pornografi.

2005/06:Ju306 av Maria Larsson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rehabiliteringsinsatser för män som slår kvinnor.

2005/06:Ju308 av Margareta Pålsson och Tobias Billström (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om incitament för intagna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om villkorlig frigivning för rymlingar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förlängd strafftid för rymlingar.

2005/06:Ju314 av Ragnwi Marcelind (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att män som döms för kvinnomisshandel även döms att bära GPS-sändare vid villkorlig frigivning.

2005/06:Ju340 av Ingemar Vänerlöv (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalisera rymningar och rymningsförsök från fängelsestraff.

2005/06:Ju343 av Holger Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda straff vid rymning.

2005/06:Ju350 av Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att pedofiler och våldtäktsmän som återfaller i brott skall vara tvungna att genomgå behandling under tiden på anstalt om de vill ha villkorlig frigivning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att personer som återfaller i pedofilbrott och våldtäktsbrott skall kunna dömas till farmakologisk behandling om de vill ha villkorlig frigivning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förbjuda personer dömda för sexualbrott att ta del av porr på anstalten.

2005/06:Ju366 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjligheterna att skapa en utbildning för kriminalvårdare skall utredas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att halvtidsfrigivning skall införas som norm för förstagångsdömda.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en översyn angående interners mänskliga rättigheter skall göras.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förutsättningarna för inrättande av en fångombudsman snarast skall utredas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnors situation inom kriminalvårdens alla delar skall uppmärksammas särskilt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa en skyldighet att vid inskrivningssamtal på häkte eller anstalt fråga intagna om de har barn eller vårdnaden om barn.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att möjligheten för barn till intagna att ha kontakt med sin förälder per telefon skall förbättras.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utvisningsdömda med barn i Sverige skall ges möjlighet att prövas för permission med fotboja.

2005/06:Ju378 av Lars Ohly m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett handlings- och åtgärdsprogram som syftar till att män tar ansvar för det våld de utövar.

2005/06:Ju380 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökat stöd och hjälp från kriminalvården till kvinnor som är dömda för brott och samtidigt lever i en relation där de utsätts för misshandel.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om program och behandling inom kriminalvården gällande våldsbrott mot kvinnor.

2005/06:Ju381 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalvårdens behandlingsprogram skall omfatta ett brottsofferperspektiv.

2005/06:Ju384 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att häkten eller andra inlåsningsformer skall kunna avskaffas för de grupper som anges i motionen.

2005/06:Ju398 av Majléne Westerlund Panke (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om strukturerade former för en bättre frigivning av kriminalvårdens intagna samt kompetenshöjande utbildning för kriminalvårdens personal.

2005/06:Ju410 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en effektivare hantering av utländska brottslingar.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förbättrad kriminalvård.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av fler entreprenörer inom kriminalvården.

2005/06:Ju422 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalvårdens verksamhet med särskilda behandlingsprogram för mäns våldsbeteende utvecklas och utvidgas för att undvika återfall.

2005/06:Ju427 av Hillevi Larsson och Britt-Marie Lindkvist (båda s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett ökat fokus på behandling av misshandlande män.

2005/06:Ju450 av Göran Lindblad (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om privata fängelser.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om en försöksverksamhet med två till tre privatiserade
anstalter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om en utredning avseende kriminalvårdens inriktning.

2005/06:Ju459 av Peter Althin m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om kvaliteten i kriminalvården.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om ett ökat personligt ansvar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om behovet av fler psykiater i kriminalvården.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om en motivationsanstalt i tre steg.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om en ny kriminalvårdsutbildning.
10. Riksdagen begär att regeringen ser över arvodet till lekmanöver-
vakare.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att farmakologisk och annan typ av behandling skall
kunna användas på personer som dömts för övergrepp och som av
expertis konstaterats vara pedofiler, för att villkorlig frigivning
skall kunna komma i fråga.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att farmakologisk och/eller annan typ av psykotera-
peutisk behandling skall kunna användas även på våldtäktsmän
som återfallit i brott, under den sista tredjedelen av straffet, för att
villkorlig frigivning skall kunna komma i fråga.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motio-
nen anförs om att införa elektronisk övervakning vid permissioner
för att minska risken för avvikelser.
16. Riksdagen begär att regeringen snarast lägger fram förslag till
lagändring som innebär att kriminalvården får befogenhet att utan
den intagnes samtycke betala ut medel för att täcka den utvisades
hemresa.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att utreda åtgärder för t.ex. en kriminalisering för att
på individnivå beivra rymningar.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om pass.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om individuella handlingsplaner för alla intagna.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att gott uppförande skall uppmuntras.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att renodla personalens arbetsuppgifter.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om fler entreprenörer i kriminalvården.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en förbättrad utslussningsprocess.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett bättre samarbete mellan anstalterna, frivården,
socialtjänsten och hälso- och sjukvården.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om socialsekreterare på anstalterna.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett bättre skalskydd.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om säkerhetsutbildad personal.

2005/06:Ju469 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att det skall vara straffbart att rymma.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att mobiltelefoner skall vara förbjudna på alla anstal-
ter.

2005/06:Ju480 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att skärpa insatserna inom kriminalvården för att
motverka och spränga fängelsegängen.

2005/06:Ju481 av Torsten Lindström (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om häktet i Västerås.

2005/06:Ju484 av Peter Althin m.fl. (kd):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inom kriminalvården och i det brottsförebyggande arbetet uppmärksamma sambanden mellan kriminalitet, missbruk och neuropsykiatriska funktionshinder.

2005/06:Ju486 av Mikael Oscarsson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lagstiftningen bör ändras så att dömda brottslingar avtjänar sitt straff i sitt hemland.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågan om att dömda brottslingar avtjänar sitt straff i sitt hemland tas upp på EU-nivå.

2005/06:Ju494 av Mikael Damberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att man bör se över utbildningen för dem som arbetar inom kriminalvården så att denna skräddarsys efter de behov som finns.

2005/06:Ju511 av Pia Nilsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samordnad utbildning för kriminalvårdare och skötare inom rättspsykiatri i Sala.

2005/06:Ju512 av Inger Jarl Beck och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utbildning för intagna i kriminalvården.

2005/06:Ju529 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje intagen skall ha en egen handlingsplan samt att måluppfyllelse i planen bör ligga till grund för beslut om olika förmåner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att garantera beprövade och utvärderade behandlingsinsatser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att behandlingsinsatserna för särskilda grupper måste stärkas.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det krävs mer forskning gällande behandlingsmetoder inom kriminalvården.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att satsa på specialkompetens och fler psykologer.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om drivkrafter för skötsamhet och ett förmånssystem.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om belöningar för gott uppförande.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om studier och yrkesutbildning med lärlingsplatser.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om arbete och sysselsättningsplikt samt att endast delta-
gande i organiserad verksamhet skall leda till utbetalning av
kontanter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om särskilda, ökade insatser för kvinnliga interner.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om barns möjligheter att skapa och upprätthålla ett gott
förhållande till föräldrar som är intagna.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att skärpa insatserna inom kriminalvården för att
motverka och splittra kriminella fängelsegång.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att inrätta ett nationellt underrättelsecenter och att
kriminalvården skall ingå i detta.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett ökat sekretesskydd för personalen inom kriminal-
vården.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om förbättrad kontroll av personalen för att motverka
bl.a. korruption.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett totalförbud mot mobiltelefoner på anstalterna,
även för personalen.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att förbättra skalskyddet med nät.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att kriminalisera rymningar.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att satsa på kriminalvårdens personal och uppvär-
dera lekmanövervakarens roll.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att en socialsekreterartjänst bör knytas till varje
anstalt.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att öka användningen av intensivövervakning med
elektronisk kontroll i slutet av verkställigheten för långtidsdömda.

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad kontroll genom elektronisk övervakning av intagna vid t.ex. permissioner.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om systematisk uppföljning och utvärdering av utslussningsåtgärderna.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade behandlingsinsatser och uppföljning efter anstaltsvistelsen gällande psykiskt störda interner.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta fler särskilda psykiatriska moduler i hela landet.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU bör arbeta för effektivare regler gällande överföring av dömda personer med utvisningsdom till hemlandet.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för en ny, modern europeisk fängelsekonvention.

2005/06:Ju530 av Beatrice Ask m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att villkorlig frigivning efter två tredjedelar av utdömt straff skall ske efter individuell prövning där skötsamhet skall premieras.

2005/06:Ju532 av Johan Linander m.fl. (c):

32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kriminalvård som en viktig brottsförebyggande verksamhet.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kriminalvården skall verka för att intagna ges förutsättningar att efter verkställighetsperioden kunna leva ett laglydigt liv.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten till halvtidsfrigivning.

2005/06:Ju550 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i Sverige dömda personer med utländskt medborgarskap som också dömts till utvisning skall avtjäna sitt straff i hemlandet.

2005/06:Ju560 av Siw Wittgren-Ahl och Ronny Olander (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett genusperspektiv på alla nivåer inom kriminalvården och i alla politiska riktlinjer för kriminalvården.

2005/06:Ju562 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett ökat fokus på den höga andelen återfallsbrottslingar och det förebyggande arbetet med rehabilitering och återanpassning av interner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny utbildning för kriminalvårdarna i syfte att öka deras kompetens och yrkesstatus.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att interner erbjuds meningsfull sysselsättning på Sveriges anstalter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att kriminalvård på entreprenad bör utnyttjas ytterligare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utreda en utökad verksamhet för självförvaltning på Sveriges anstalter.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att programverksamheten på anstalterna ytterligare utvidgas och individualiseras.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att kriminalvården tillförs personal med spetskompetens.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att positiva konsekvenser införs för interner på Sveriges anstalter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kollektiva bestraffningar ska motverkas på Sveriges anstalter.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av hänsyn till kvinnors situation och behov i kriminalvården.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om familjerelationer och särskilt barns möjlighet att träffa sina föräldrar under anstaltstiden.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om upprättandet av en mångfaldsplan och handlingsplan mot diskriminering inom kriminalvården.
14. Riksdagen beslutar att återinföra interners möjlighet till långtidspermission.

15. Riksdagen beslutar att återinföra villkorlig frigivning efter straffets halva tid.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att utveckla forskningen och utbildningen inom kriminalvården.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att berika den svenska kriminalvården med de lärdomar som kan tas från Kanadamodellen.

2005/06:So556 av Marita Aronson m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att följa upp Kriminalvårdsstyrelsens och Socialstyrelsens arbete för att förbättra situationen för barn till frihetsberövade föräldrar.

2005/06:So698 av Dan Kihlström m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av utslussningsboenden för att förbättra förutsättningarna vid övergången från anstaltsboende till ett liv i frihet.

2005/06:Kr334 av Birgitta Sellén m.fl. (c):

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fängelsekyrkan bör tillföras ytterligare medel.

2005/06:Ub384 av Birgitta Sellén och Margareta Andersson (båda c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att interner på fångvårdsanstalter skall erbjudas utbildning för att motverka eventuella Läs- och skrivsvårigheter.

BILAGA 2**Regeringens lagförslag****1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken**

Härigenom föreskrivs i fråga om brottsbalken
dels att nuvarande 38 kap. 19 § skall betecknas 38 kap. 20 §,
dels att 26 kap. 6, 7 och 9 §§ samt 38 kap. 14 § skall ha följande
 lydelse,
dels att det i balken skall införas en ny paragraf, 38 kap. 19 §, av
 följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***26 kap.****6 §¹**

*Den som avtjänar fängelse på
 viss tid skall, om inte annat följer
 av andra eller tredje stycket eller
 av 7 §, friges villkorligt när två
 tredjedelar av strafftiden, dock
 minst en månad, har avtjänats.*

*När två tredjedelar av ett
 tidsbestämt fängelsestraff, dock
 minst en månad, har avtjänats
 skall den dömda friges villkorligt,
 om inte annat följer av andra eller
 tredje stycket.*

*Om det finns synnerliga skäl
 mot villkorlig frigivning skall den
 skjutas upp enligt vad som
 framgår av 7 §. Vid bedömningen
 av om det finns synnerliga skäl
 mot villkorlig frigivning skall det
 särskilt beaktas om den dömda på
 ett allvarligt sätt har brutit mot de
 föreskrifter och villkor som gäller
 för verkställigheten.*

Villkorlig frigivning får inte ske från fängelse som har dömts ut enligt
 28 kap. 3 § eller från ett förvandlingsstraff för böter.

*Om den dömda begär det, får
 den villkorliga frigivningen skjutas
 upp till en senare tidpunkt än den
 som följer av första stycket eller av
 7 §.*

7 §²

*Bryter den dömda i väsentlig
 grad mot vad som gäller för
 verkställigheten i anstalt, får*

*Om den villkorliga frigivningen
 skjuts upp, skall det i beslutet
 anges en ny tidpunkt för när den*

¹ Senaste lydelse 1998:604.² Senaste lydelse 1998:604.

tidpunkten för villkorlig frigivning senareläggas.

Senareläggning får ske med högst 15 dagar varje gång.

Vid prövning av frågan om senareläggning skall beaktas om förseelsen får eller kan bedömas få andra negativa följder för den dömd.

dömde skall friges villkorligt. Vid denna tidpunkt skall villkorlig frigivning ske, om det inte även då finns sådana synnerliga skäl som avses i 6 § andra stycket.

När den nya tidpunkten för villkorlig frigivning bestäms skall arten och omfattningen av de överträdelse som föranleder att den villkorliga frigivningen skjuts upp särskilt beaktas. Den villkorliga frigivningen får skjutas upp högst sex månader åt gången.

9 §³

Kriminalvården fattar beslut i fråga om att skjuta upp den villkorliga frigivningen enligt 6 § tredje stycket och om att senarelägga den villkorliga frigivningen enligt 7 §.

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart om inte något annat förordnas.

Kriminalvården fattar beslut om uppskjuten villkorlig frigivning enligt 6 och 7 §§. Sådana beslut gäller omedelbart om inte något annat förordnas.

38 kap.

14 §⁴

Kriminalvårdens beslut om att skjuta upp den villkorliga frigivningen enligt 26 kap. 6 § tredje stycket och om att senarelägga den villkorliga frigivningen enligt 26 kap. 7 § samt om avvisning enligt 38 kap. 17 § andra meningen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Kriminalvårdens beslut om uppskjuten villkorlig frigivning enligt 26 kap. 6 och 7 §§ samt om avvisning enligt 38 kap. 17 § andra meningen får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

19 §

Mål om uppskjuten villkorlig frigivning enligt 26 kap. 6 och 7 §§ skall handläggas skyndsamt av domstolen.

³ Senaste lydelse 2005:967.

⁴ Senaste lydelse 2005:967

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.
  2. Beslut enligt 26 kap. 6 § andra stycket i dess nya lydelse får endast grundas på förhållanden som har inträffat efter ikraftträdandet.
  3. Bestämmelserna i 26 kap. 7 § skall tillämpas i sin äldre lydelse i fråga om förhållanden som har inträffat före ikraftträdandet. I ett sådant fall skall 38 kap. 14 § tillämpas i sin äldre lydelse.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt¹

dels att 11, 33 a–34, 54–58, 59 och 60 §§ skall upphöra att gälla,

dels att nuvarande 39, 58 a, 59 a–59 d och 61 a–64 §§ skall betecknas 64, 73, 75–78 och 81–84 §§,

dels att 1, 7, 33, 35, 49 och 51 §§, de nya 64, 73, 75, 78 och 84 §§ samt rubriken till 3 kap. skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas 21 nya paragrafer, 54–63, 65–72, 74, 79 och 80 §§, samt närmast före 55–59, 68 och 74 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 81 § skall införas en ny rubrik av lydelsen ”6 kap. Övriga bestämmelser”.

Nuvarande lydelse

Denna lag avser kriminalvård i anstalt efter dom på fängelse.

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag avser kriminalvård i anstalt efter dom på fängelse. *Lagen gäller även vid vistelser utanför anstalt enligt 14, 32, 37, 38, 43 och 54 §§. Bestämmelserna i 12, 17, 18, 20–32, 36, 38, 40 och 52–52 d §§ gäller inte den som genomgår en sådan utslussningsåtgärd som avses i 54 § första stycket 2–4.*

Vad som föreskrivs i lagen om den som dömts till fängelse gäller även den som ålagts fängelse som förvandlingsstraff för böter.

Bestämmelser om verkställighet av fängelsestraff i vissa fall finns i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll.

7 §³

Vid fördelning av de intagna mellan öppna och slutna anstalter skall följande iakttas.

¹ Lagen omtryckt 1990:1011.

Senaste lydelse av

11 § 1999:46

33 a § 2005:43

33 b § 2001:510

34 § 1999:46

54 § 1998:610

55 § 1998:610

56 § 1998:610

56 a § 2005:971

59 § 2005:971

60 § 2005: 971.

² Senaste lydelse 1998:610.

³ Senaste lydelse 2001:510.

En intagen bör placeras i en öppen anstalt, om inte placering i en sluten anstalt är nödvändig av säkerhetsskäl eller för att den intagne skall få möjlighet till sådant arbete eller sådan undervisning, utbildning eller särskild behandling som inte lämpligen kan ordnas i en öppen anstalt. Vid bedömningen av om det av säkerhetsskäl är nödvändigt med placering i en sluten anstalt skall bland andra omständigheter beaktas om det finns risk för att den intagne skall avvika eller fortsätta med brottslig verksamhet. Vidare skall den som kan befaras missbruka eller på annat sätt ta befattning med narkotika under verkställigheten företrädesvis placeras i en sluten anstalt.

För den som avtjänar fängelse i lägst fyra år skall det särskilt beslutas om de villkor som skall gälla för verkställigheten när det gäller placering i anstalt samt permissioner, vistelser *och verkställighet* utanför anstalt enligt 11, 14, 32, 33 a och 34 §§. Om det finns särskilda skäl skall sådana villkor beslutas också för annan intagen som dömts till fängelse i lägst två år.

Prövning av vilka särskilda villkor som skall gälla för verkställigheten enligt tredje stycket skall ske så snart verkställigheten påbörjas eller annars så snart behov därav uppkommer. Villkoren skall omprövas när det finns anledning till det.

Beslut om anstaltsplacering, förflyttning till annan anstalt samt permissioner, vistelser *och verkställighet* utanför anstalt enligt 11, 14, 32, 33 a och 34 §§ som strider mot de särskilda villkoren får inte meddelas.

För den som avtjänar fängelse i lägst fyra år skall det särskilt beslutas om de villkor som skall gälla för verkställigheten när det gäller placering i anstalt samt permissioner *och* vistelser utanför anstalt enligt 14, 32 och 54 §§. Om det finns särskilda skäl skall sådana villkor beslutas också för annan intagen som dömts till fängelse i lägst två år.

Beslut om anstaltsplacering, förflyttning till annan anstalt samt permissioner *och* vistelser utanför anstalt enligt 14, 32 och 54 §§ som strider mot de särskilda villkoren får inte meddelas.

33 §⁴

Under den sista tiden i anstalt skall förberedelserna för den intagnes frigivning vara särskilt inriktade på konkreta åtgärder för att underlätta övergången till ett liv i frihet.

Den intagnes bostads- och sysselsättningssituation samt hans eller hennes behov av stöd- och behandlingsinsatser efter frigivningen skall utredas. Utredningen skall syfta till att den intagne vid frigivningen i möjligaste mån skall ha sin försörjning ordnad genom arbete eller på annat sätt och att han eller hon skall ha tillgång till bostad. Om den intagne behöver undervisning, utbildning eller ekonomiskt, socialt eller medicinskt stöd efter frigivningen skall åtgärder vidtas så att dessa behov, så långt som möjligt, kan tillgodoses.

Förutsättningarna för att bevilja den intagne *frigång enligt 11 §, verkställighet utanför anstalt*

Förutsättningarna för att bevilja den intagne *en sådan utslussningsåtgärd som avses i 54 §* skall

⁴ Senaste lydelse 2001:510.

enligt 33 a § eller vistelse utanför anstalt enligt 34 § skall särskilt övervägas.

Förberedelserna skall ske i nära samverkan med den intagne och i samarbete med berörda myndigheter, organisationer och enskilda personer som kan främja den intagnes anpassning i samhället.

Åtgärder och ställningstaganden enligt denna paragraf skall dokumenteras.

Lydelse enligt SFS 2006:48

Föreslagen lydelse

35 §⁵

Om en intagen avtjänar straff för ett brott som har riktat sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid, skall målsäganden tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om följande:

- i vilken anstalt den intagne befinner sig,
- om den intagne förflyttas till öppen anstalt,
- om den intagne får permission enligt 32 §,
- om den intagne vistas utanför anstalt enligt 11, 14, 34, 37, 38 eller 43 §,
- om den intagne avtjänar en del av straffet genom verkställighet utanför anstalt enligt 33 a §,
- om den intagne, eller Kriminalvården, ansöker om omvandling enligt lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid,
- om den intagne frigges,
- om den intagne rymmer, och
- om den intagne uteblir efter permission eller någon annan vistelse utanför anstalten.

En begärd underrättelse behöver inte lämnas angående en planerad vistelse utanför anstalten när en underrättelse på grund av beslutad bevakning eller andra förhållanden framstår som uppenbart obehövlig. Detsamma gäller när en underrättelse kan befaras medföra fara för den intagnes liv eller hälsa. Underrättelse till målsägande angående frigivning skall lämnas i lämplig tid före frigivningen och i andra fall så tidigt som

Om en intagen avtjänar straff för ett brott som har riktat sig mot någons liv, hälsa, frihet eller frid, skall målsäganden tillfrågas om han eller hon vill bli underrättad om följande:

- i vilken anstalt den intagne befinner sig,
- om den intagne förflyttas till öppen anstalt,
- om den intagne får permission enligt 32 §,
- om den intagne vistas utanför anstalt enligt 14, 37, 38, 43 eller 54 §,
- om den intagne, eller Kriminalvården, ansöker om omvandling enligt lagen (2006:45) om omvandling av fängelse på livstid,
- om den intagne frigges,
- om den intagne rymmer, och
- om den intagne uteblir efter permission eller någon annan vistelse utanför anstalten.

⁵ Senaste lydelse 2001:510.

möjligt. Underrättelsen skall utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

49 §⁶

Bestämmelser om senareläggning av tidpunkten för villkorlig frigivning av en intagen som i väsentlig grad bryter mot vad som gäller för verkställigheten finns i 26 kap. 7 § brottsbalken. Om det i ett sådant fall inte finns tillräckliga skäl att senarelägga den villkorliga frigivningen, får den intagne, om det bedöms att han inte kommer att rätta sig efter en tillsägelse, i stället tilldelas en varning.

Bestämmelser om att den villkorliga frigivningen kan skjutas upp finns i 26 kap. 6 och 7 §§ brottsbalken.

En intagen som bryter mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten får tilldelas en varning.

51 §⁷

Frågor som avses i 49 § skall avgöras skyndsamt. Innan beslut meddelas skall förhör hållas med den intagne. Över vad som förekommit vid förhör och annan undersökning skall föras protokoll.

Frågor som avses i 49 § skall avgöras skyndsamt.

Innan beslut om varning meddelas skall förhör hållas med den intagne. Över vad som förekommit vid förhör och annan undersökning skall föras protokoll.

I mål och ärenden om uppskjuten villkorlig frigivning enligt 26 kap. 6 och 7 §§ brottsbalken skall offentligt biträde förordnas för den intagne, om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Innan ett beslut om uppskjuten villkorlig frigivning meddelas skall den intagne beredas tillfälle att yttra sig.

3 kap. Utslussning

54 §

För att minska risken för att en intagen återfaller i brott och för att även i övrigt underlätta den

⁶ Senaste lydelse 1998:610.

⁷ Senaste lydelse 1998:610.

intagnes anpassning till samhället, får han eller hon beviljas vistelse utanför anstalt genom följande utslussningsåtgärder

- 1. frigång enligt 55 §,*
- 2. vårdvistelse enligt 56 §,*
- 3. vistelse i halvvägshus enligt 57 §, och*
- 4. utökad frigång enligt 58 §.*

Vistelsen utanför anstalt enligt första stycket 2–4 skall planeras så att den kan pågå fram till dagen för villkorlig frigivning.

Av 7 § följer att beslut om utslussningsåtgärd enligt denna paragraf inte får meddelas i strid med de särskilda villkor som gäller för verkställigheten.

Frigång

55 §

Frigång innebär att den intagne under dagtid utanför anstalten utför arbete, deltar i undervisning eller utbildning, får behandling eller deltar i särskilt anordnad verksamhet.

Frigång får beviljas den som har behov av introduktion i arbetslivet eller i annan verksamhet som kan främja en stabil tillvaro efter frigivningen, om det inte finns någon beaktansvärd risk för att han eller hon kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig.

Vårdvistelse

56 §,

Vårdvistelse innebär att den intagne är placerad i ett sådant hem som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001.453).

Vårdvistelse får beviljas den som har behov av vård eller behandling mot missbruk av beroendeframkallande medel eller

mot något annat särskilt förhållande som kan antas ha samband med hans eller hennes brottslighet, om det inte finns någon beaktansvärd risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig.

Halvvägshus

57 §

Vistelse i halvvägshus innebär att den intagne är placerad i ett av Kriminalvården kontrollerat hem som är anpassat för att ge intagna särskilt stöd och tillsyn.

Vistelse i halvvägshus får beviljas den som har behov av särskilt stöd eller kontroll, om

1. minst halva strafftiden, dock minst tre månader, har avtjänats,

2. det inte finns någon beaktansvärd risk för att han eller hon kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig, och

3. han eller hon utför arbete, deltar i undervisning eller utbildning, får behandling eller deltar i särskilt anordnad verksamhet.

Den intagne får inte vistas utanför halvvägshuset annat än på särskilt bestämda tider

Utökad frigång

58 §

Utökad frigång innebär att den intagne under kontrollerade former avtjänar fängelsestraffet i sin bostad.

Utökad frigång får beviljas, om

1. minst halva strafftiden, dock minst tre månader, har avtjänats,

2. det inte finns någon beaktansvärd risk för att den intagne kommer att begå brott,

undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt allvarligt missköta sig,

3. han eller hon har tillgång till bostad, och

4. han eller hon utför arbete, deltar i undervisning eller utbildning, får behandling eller deltar i särskilt anordnad verksamhet.

Övriga bestämmelser om utslussning

59 §

Den som är beviljad en utslussningsåtgärd är skyldig att

- 1. vara skötsam,*
- 2. avhålla sig från alkohol och andra berusningsmedel,*
- 3. lämna blod-, urin- eller utandningsprov för kontroll av att han eller hon inte är påverkad av alkohol eller andra otillåtna medel,*
- 4. hålla Kriminalvården underrättad om förhållanden som är av betydelse för vistelsen utanför anstalt,*
- 5. hålla kontakt med Kriminalvården enligt dess anvisningar, och*
- 6. rätta sig efter de föreskrifter och villkor som gäller för utslussningsåtgärden.*

60 §

En utslussningsåtgärd skall förenas med de villkor som behövs för att syftet med åtgärden skall uppnås eller för att göra det möjligt för Kriminalvården att utöva nödvändig kontroll. Villkoren får avse

- 1. förbud mot att lämna sin bostad annat än på särskilt bestämda tider,*
- 2. skyldighet att vistas endast inom ett visst geografiskt område,*
- 3. förbud mot att vistas inom ett visst geografiskt område eller att*

ta kontakt med en viss person,

4. att elektroniska hjälpmedel skall användas vid kontroll av villkor enligt 1–3,

5. att vården vid vårdvistelse enligt 56 §, om det finns särskilda skäl för det, skall pågå även efter den villkorliga frigivningen, eller

6. annan liknande åtgärd som är nödvändig.

61 §⁸

Kriminalvården skall kontrollera att den intagne rättar sig efter de villkor som meddelats och i övrigt fullgör de skyldigheter som gäller för utslussningsåtgärden.

Om det på grund av nya omständigheter finns skäl för det får Kriminalvården upphäva, ändra eller meddela nya villkor.

62 §

Ett tillstånd till en utslussningsåtgärd skall upphävas om

1. det inte längre finns förutsättningar för åtgärden, eller

2. den intagne inte rättar sig efter de villkor som meddelats eller fullgör de skyldigheter som gäller för utslussningsåtgärden.

63 §

Om ett tillstånd till en utslussningsåtgärd upphävs, skall den intagne omedelbart föras till en anstalt för fortsatt verkställighet av straffet i anstalten.

39 §

Tid för vistelse eller verkställighet utanför anstalt enligt 11 §, 14 § andra stycket eller 32, 33 a, 34 eller 37 § räknas in i verkställighetstiden, om inte särskilda skäl talar mot det.

64 §⁹

Tid som den intagne vistats utanför anstalt enligt 14 § andra stycket, 32, 37 eller 38 § eller genom en utslussningsåtgärd enligt 54 § skall räknas in i verkställighetstiden, om inte särskilda skäl talar mot det.

⁸ Tidigare 61 § upphävd genom 2005:971.

⁹ Senaste lydelse av tidigare 39 § 2001:510.

65 §

Kriminalvården får anlita ett bolag, en förening, en samfällighet eller en stiftelse för verksamhet med halvvägshus.

66 §

Den som är anställd av eller har uppdrag hos ett bolag, en förening, en samfällighet eller en stiftelse som driver sådan verksamhet som avses i 56 eller 57 § får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon på grund av sin anställning eller sitt uppdrag har fått veta om enskilds personliga förhållanden eller förhållanden av betydelse för beivrandet av brott.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

67 §

Den som driver sådan verksamhet som avses i 56 eller 57 § skall

1. fortlöpande hålla Kriminalvården underrättad om hur verksamheten fortskrider,

2. samråda med Kriminalvården i frågor av större vikt, och

3. omedelbart anmäla om den intagne inte rättar sig efter de villkor som meddelats eller fullgör de skyldigheter som gäller för utslussningsåtgärden.

4 kap. Om beslut

68 §

Beslut enligt denna lag fattas av Kriminalvården, om inte annat följer av 70, 71 eller 73 §.

69 §

Beslut enligt denna lag gäller omedelbart, om inte något annat förordnas.

70 §

Beslut om att upphäva ett tillstånd till vårdvistelse, vistelse i halvvägshus eller utökad frigång fattas av övervakningsnämnden efter en anmälan av Kriminalvården. Nämnden får också självmant ta upp frågan till prövning.

71 §

Har frågan kommit upp om att upphäva ett tillstånd till vårdvistelse, vistelse i halvvägshus eller utökad frigång, får Kriminalvården omedelbart upphäva tillståndet i avvaktan på övervakningsnämndens prövning.

Övervakningsnämnden skall senast den första arbetsdagen efter den dag då Kriminalvårdens beslut meddelades pröva om det beslutet skall bestå, i avvaktan på den slutliga prövningen. Fastställer inte nämnden beslutet inom den tiden, upphör det att gälla. Nämnden skall därefter skyndsamt ta upp frågan till slutlig prövning.

72 §

Frågor om att upphäva ett tillstånd till en utslussningsåtgärd enligt 70 och 71 §§ prövas av den övervakningsnämnd inom vars verksamhetsområde det frivårdskontor där den intagne är inskriven är beläget. Om det finns särskilda skäl, får en annan övervakningsnämnd pröva sådana frågor

58 a §

Regeringen får beträffande en viss intagen besluta att ett ärende om vistelse *eller verkställighet* utanför anstalt skall överlämnas till regeringens prövning, om det är påkallat med hänsyn till rikets säkerhet eller till risken för att den

73 §¹⁰

Regeringen får beträffande en viss intagen besluta att ett ärende om vistelse utanför anstalt skall överlämnas till regeringens prövning, om det *behövs* med hänsyn till rikets säkerhet eller till risken för att den intagne under

¹⁰ Senaste lydelse av tidigare 58 a § 2003:159.

intagne under verkställigheten i *anstalt* medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

verkställigheten medverkar till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott.

5 kap. Om överklagande

74 §

Kriminalvårdens beslut i särskilda fall enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, om inte annat följer av 80 §.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Andra beslut av Kriminalvården enligt denna lag får inte överklagas.

59 a §

Ett beslut får inte överklagas enligt 59 § innan beslutet har omprövats av Kriminalvården. En sådan omprövning får begäras av den som beslutet angår om det har gått honom eller henne emot. Ett överklagande av ett beslut som inte har omprövats skall anses som en begäran om omprövning.

Vid omprövning enligt denna paragraf får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.

59 d §

Kriminalvårdens beslut enligt 59 § överklagas till den länsrätt inom vars domkrets den kriminalvårdsanstalt, det häkte eller det frivårdskontor är beläget där den enskilde var inskriven när det första beslutet i ärendet fattades.

75 §¹¹

Ett beslut får inte överklagas enligt 74 § första stycket innan beslutet har omprövats av Kriminalvården. En sådan omprövning får begäras av den beslutet angår om det har gått honom eller henne emot. Ett överklagande av ett beslut som inte har omprövats skall anses som en begäran om omprövning.

Vid omprövning enligt denna paragraf får beslutet inte ändras till den enskildes nackdel.

78 §¹²

Kriminalvårdens beslut enligt 74 § första stycket överklagas till den länsrätt inom vars domkrets den kriminalvårdsanstalt, det häkte eller det frivårdskontor är beläget där den enskilde var inskriven när det första beslutet i ärendet fattades.

79 §

Övervakningsnämndens beslut enligt 70 och 71 §§ överklagas hos

¹¹ Senaste lydelse av tidigare 59 a § 2005: 971.

¹² Senaste lydelse av tidigare 59 d § 2005: 971.

Kriminalvårdsnämnden.

Kriminalvårdsnämndens beslut får inte överklagas.

80 §

Beslut i fråga om vistelse utanför anstalt för en intagen för vilken regeringen har meddelat ett förordnande enligt 31 § överklagas hos regeringen.

64 §

Anträffas i andra fall än som avses i 63 § inom anstalten egendom som kan antas bli tagen i beslag, får Kriminalvården omhändertaga egendomen i avvaktan på beslut i frågan. Omhändertagandet skall så snart som möjligt anmälas till den som får besluta om beslag.

84 §¹³

Anträffas i andra fall än som avses i 83 § inom anstalten egendom som kan antas bli tagen i beslag, får Kriminalvården omhändertaga egendomen i avvaktan på beslut i frågan. Omhändertagandet skall så snart som möjligt anmälas till den som får besluta om beslag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2007.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande dels i fråga om en verkställighet enligt 33 a § som pågår vid ikraftträdandet, dels i fråga om en ansökan om en placering enligt 34 § som har gjorts före ikraftträdandet.

3. En ansökan om att få avtjäna ett fängelsestraff enligt 33 a § som har gjorts före ikraftträdandet skall anses som en ansökan om utökad frigång enligt den nya 58 §.

4. En placering enligt 34 § som pågår vid ikraftträdandet skall efter ikraftträdandet anses som en vårdvistelse enligt den nya 56 §.

¹³ Senaste lydelse av tidigare 64 § 2005:971.